

Teemu Viitanen

Alkupääoman budjetointi ja hankinta

Yritys X Oy Ltd

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalous

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2017

Tekijä Otsikko	Teemu Viitanen Alkupääoman budjetointi ja hankinta
Sivumäärä Aika	52 sivua + 2 liitettä Huhtikuu 2017
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja	Lehtori Raija Olkkola
<p>Yritystoiminta on keskeinen tekijä kansantalouden kehityksessä. Yrittäjyys koetaan kuitenkin yleisesti haastavana ja riskialttiina, ja siksi yritysten lukumääräinen kasvu on maltillista. Epäonnistumisen riskiä pystytään kuitenkin pienentämään hyvällä rahoitussuunnittelulla ja rahoitusvaihtoehtojen tuntemisella.</p> <p>Opinnäytetyössä luotiin tiivistetty kokonaiskuva yrityksen rahoitustarpeesta sen perustamisen ja ensimmäisten myyntitulojen saamisen väliselle aikavälille. Työn toisessa osiossa käsiteltiin yrityksen rahoituslähteitä sekä velkaantumisen vaikutuksia yrityksen arvoon. Lisäksi työssä tarkasteltiin yrityksen ja sen omistajien mahdollisuutta hyötyä yrityksen oikeudesta vähentää vieraan pääoman korkokustannuksia verotuksessa.</p> <p>Työn tavoitteena oli luoda aiheesta kattava tietopaketti toimeksiantajayritykselle sekä yrittäjyyttä harkitsevalle lukijalle. Työ toteutettiin tutkivana kehittämishankkeena toimeksiantajalle ja aineiston keräämisessä tutkimusmenetelmä oli kvalitatiivinen. Aineistona työssä käytettiin yrityksen dokumentteja, aiheesta kirjoitettua kirjallisuutta, tutkimustuloksia sekä voimassa olevia lakeja ja Verohallinnon ohjeistuksia.</p> <p>Opinnäytetyön selvitys on suunnattu ensisijaisesti toimeksiantajayrityksen käyttöön edistämään sen rahoitussuunnittelua, mutta teoriaosuus on kuitenkin tehty yleispätevästi, jolloin työ antaa suuntaa-antavia arvoja kaikille aloittaville yrityksille.</p> <p>Opinnäytetyö osoittaa, että yritystoiminnan aloittaminen vaatii usein runsaasti omaa pääomaa ja lainarahoitusta. Pääoma voi olla alkuvaiheessa yrityksen omistajien sijoittamaa rahoitusta eli omaa pääomaa tai vierasta pääomaa eli lainarahoitusta. Lainarahoituksella on usein hintansa, joka maksetaan lainanantajalle korkokustannuksina. Nämä korkokustannukset yrityksen on kuitenkin oikeus vähentää verotuksessaan ja sen vuoksi vieraan pääoman lainaaminen saattaa olla järkevää, vaikka se ei olisikaan välttämätöntä yritykselle.</p>	
Avainsanat	pääoma, rahoitus, budjetointi, korkovähennys, rahoituslaitos

Author Title	Teemu Viitanen Budgeting and financing of initial capital
Number of Pages Date	52 pages + 2 appendices April 2017
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor	Raija Olkkola, Senior Lecturer
<p>The development of a national economy is dependent on companies and that is why Finland needs new vital and growing companies. However, entrepreneurship is seen as too challenging and risky and that is one of the reasons why the increase of businesses is moderate in Finland. The risk of failing in business can be minimized with a good finance plan and knowing the options for financing the business.</p> <p>The thesis was a searching development study. The purpose of the study was to budget the needed capital for a starting company and also to find out the possible sources of the finance. In the second section of the study it was also researched how the owners of the company can increase their wealth with the company's permission to deduct its rate costs on its taxation. The thesis was commissioned by a consulting company X Oy.</p> <p>The material of the thesis was gathered by using a quantitative research method. The material and research data consisted of the written literature, company X's documents, different kind of expert interviews and statistics of the topic.</p> <p>The thesis works as a compact information package for the commissioning company about the need and sources of capital. It also gives a guideline for a reader who plans to start own business. The results of the thesis showed that the need of capital is surprisingly big before the company has incomes, even if it is a service company that does not need big investments to start the business. The study revealed also that in Finland there are lots of different relieves and assistance for a starting company but still most companies have to apply for a loan for which the company has to pay interests.</p>	
Keywords	capital, finance, budgeting, loan, funding

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Aihe	1
1.2	Tavoite ja tutkimusmenetelmä	2
2	Alkupääoma	4
2.1	Alkupääoman budjetointi	4
2.2	Perustamiseen vaadittavat varat	4
2.2.1	Osakepääoman maksaminen	5
2.2.2	Apporttiomaisuus	5
2.3	Toiminnan aloittaminen	7
2.3.1	Alkuinvestoinnit	8
2.3.2	Investointiprosessi ja -laskelmat	9
2.4	Juoksevat kustannukset	11
2.4.1	Henkilöstökustannukset	12
2.4.2	Palkan kokonaiskustannus	13
2.4.3	Vuokrakustannukset	16
2.4.4	Muut toimitilakustannukset	19
2.4.5	Muut kustannukset	21
2.5	Budjetointilaskelma	22
3	Yrityksen rahoitus	26
3.1	Rahoituslähteet	26
3.2	Oma pääoma	27
3.3	Vieras pääoma	28
3.3.1	Pankit	30
3.3.2	Valtion erityisrahoituslaitokset	31
3.3.3	Muut yritykset ja yksityishenkilöt	35
3.3.4	Korkvähennysoikeus	36
3.3.5	Korkvähennysoikeuden rajoitukset	37
3.4	Yrityksen rahoitusrakenne	41
4	Yhteenveto	44
	Lähteet	48
	Liitteet	

Liite 1. Investointiehdotus

Liite 2. Budjetointilaskelma, Yritys X Oy

1 Johdanto

Globaalisti vaikeassa taloustilanteessa uuden yrityksen perustaminen saatetaan kokea liian haastavana ja riskialttiina. Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen kuitenkin korosti Sijoitus Invest -tapahtumassa, että yritysten syntyminen, menestyminen ja tuhoutuminen ovat keskeisiä taustatekijöitä kansantalouden kasvulle ja työllisyyden ja tuottavuuden kehittymiselle (Liikanen 2016). Tämä ongelma luo tietynlaisia paineita myös Suomessa toimiville päätäntäelimille.

Yrittäjyyteen kannustetaan Suomessa muun muassa erilaisin tukipaketein ja avustuksin. Näillä pyritään helpottamaan uuden yrityksen perustamista ja auttamaan yrityksen toiminnan ensimetreillä. Yrittäjyyteen on kannustettu myös yritysverotuksen laskeamisella. Suomessa yritysverotus on laskenut kuudella prosenttiyksiköllä vuodesta 2011. Vuoden 2016 yritysverotus oli 20 prosenttia. Veroa maksetaan veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotuksena laskettavasta voitosta. Muihin EU-maihin verrattaessa Suomen yritysverotus on hieman alle keskiarvon. Vuonna 2016 EU-maiden aritmeettinen keskiarvo oli 22,25 prosenttia. EU-maista Belgiassa on korkein yritysverotus, 33,99 prosenttia, kun taas Bulgariassa veroprosentti on EU-maiden alhaisin, 10,00 prosenttia. (Veronmaksajain keskusliitto ry 2016.)

1.1 Aihe

Opinnäytetyön aiheeksi on valittu aloittavan yrityksen alkupääoman budjetointi ja hankinta. Rahoituksen hankinta on usein ensimmäinen yrittäjän kohtaama haaste ja toisaalta mahdollisuus. Tässä työssä keskitytään alkupääoman hankinnassa yleisen tason lisäksi myös nimenomaan siihen, minkälaisia mahdollisuuksia yrittäjällä on hyödyntää erilaisia tukia ja verovähennyksiä. Työssä selvitetään ensin vaadittavan alkupääoman määrää ja sen jälkeen erilaisia oman ja vieraan pääoman lähteitä.

Lähtökohtana opinnäytetyölle oli suuri kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan. Oman yrityksen perustaminen on ollut pitkään harkinnassa, ja juuri ennen opinnäytetyön aloittamista pääsin olemaan mukana uuden osakeyhtiön perustamisessa. Työ tehdään toimeksiantona kyseiselle yritykselle. Toimeksianto syntyi yrityksen todellisen ajankohtaisen tar-

peen kautta, koska sillä on edessään aiheeseen liittyvien asioiden selvittäminen erityisesti rahoituslähteiden osalta. Opinnäytetyössä käsitellään aihetta teorialtasolla sekä yhdistetään teoria käytäntöön esimerkein ja toimeksiantajayritystä apuna käyttäen. Opinnäytetyössä käytettävät luvut tulevat pitkälti toimeksiantajayrityksen budjeteista ja muista asiakirjoista, jotta työllä saadaan tuotettua mahdollisimman suuri hyöty toimeksiantajalle.

Yrityksen ja sen kahden omistajan tiedot on valitettavasti jouduttu salaamaan yrityksen ja sen omistajien yksityisyyden turvaamiseksi. Molemmilla toimeksiantajayrityksen omistajilla on pitkäaikaista kokemusta yrittäjyydestä, yrityksen johtamisesta sekä tuloksellisesta yritysten kasvattamisesta. Yhdessä he ovat muun muassa perustaneet palvelua tuottavan yrityksen ja kasvattaneet vuosittaisen liikevaihdon nolasta yli 10 miljoonaan euroon.

Aihetta on rajattu siten, että se on sopivampi toimeksiantajayritykselle. Yritys on palveluita tuottava yritys, joka vaikuttaa muun muassa alkupääomaan siten, että alkuihminen investoinnit eivät välttämättä vaadi niin suuria sijoituksia. Työn toimeksiantajayritys on osakeyhtiö, joten se on tässä opinnäytetyössä oletusyhtiömuotona. Osakeyhtiö on yksityisen elinkeinoharjoittajan jälkeen toiseksi suosituin yritysmuoto Suomessa (PRH 2016).

1.2 Tavoite ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää alussa vaadittavan rahoituksen määrää sekä vaihtoehtoja rahoituksen hankintaan toimintaansa aloittavalle toimeksiantajayritykselle. Rahoitustarpeen arvioinnissa osa luvuista tulee yrityksen dokumenteista ja osaan on tehty itse selvitystyötä. Rahoituksen hankinnassa tarkastellaan rahoituslähteiden lisäksi erityisesti lainan korkovähennysten vaikutusta ja sitä, miten yrityksen omistajat voivat kasvattaa varallisuuttaan niitä hyödyntäen. Työssä tutkitaan myös vuonna 2013 voimaan tullutta muutosta koskien lainan korkovähennysoikeuden rajoituksia.

Alkupääoman kerääminen on yksi selvitettävistä asioista, joka yrityksen perustajalla tulee heti alkuvaiheessa eteen. Alkupääomalla katetaan toiminnan aloittamisen kustannukset ennen kuin myynnistä saatavat tulot kattavat päivittäiset menot. Tästä aikavälisestä puhutaan termillä reaali-prosessin viive. Tarve saada rahoitusta tälle aikavälille on organisoitumismuodosta riippumatonta. (Mähönen & Villa 2012, 66.) Tällä tarkoite-

taan sitä, että esimerkiksi samaa yritystoimintaa suorittavalla osuuskunnalla ja osakeyhtiöllä on yhtäläiset rahoitustarpeet. Toimiala ja toiminnan luonne kuitenkin vaikuttavat rahoitustarpeeseen ja yrityksestä riippuen saattaa mennä kuukausia tai jopa vuosia ennen kuin myyntitulot kattavat yrityksen normaalit kustannukset.

Työ tehdään tutkivana kehittämishankkeena toimeksiantajayritykselle. Aineiston keräämisessä tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimustapaa. Aineistona toimivat aiheesta kirjoitetun kirjallisuuden lisäksi yrityksen dokumentit sekä erilaiset haastattelut, joiden avulla pyritään luomaan käytännöllisempi kuva aiheen teoriaosuudesta. Kirjoitettuna kirjallisuutena työssä käytetään aiheen oppikirjoja, artikkeleita sekä oppaita. Tutkitusta aineistosta luodaan myös erilaisia kaavioita ja taulukoita, joilla havainnollistetaan asioita paremmin.

Tutkimusmenetelmäkirjallisuutta löytyy melko paljon, ja suuressa osassa teoksista laadullinen tutkimus koetaan helpompana tehdä kuin kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Laadullinen tutkimusprosessi perustuu pitkälti tutkijan omaan intuitioon, tulkintaan, järkeilykykyyn sekä yhdistämisvalmiuksiin (Metsämuuronen, 2008, 8). Laadullisessa tutkimuksessa on siis monia tapoja tehdä päätelmiä ja joissain tilanteissa kirjoittajasta riippuen päätelmät saattavat olla erilaisia.

Kvalitatiivista tutkimusotetta suositellaan käyttämään tutkimuksessa erityisesti silloin, kun tutkija haluaa tutkia luonnollisia tilanteita, joita ei voida järjestää kokeeksi tai joissa ei voida kontrolloida läheskään kaikkia vaikuttavia tekijöitä. Laadullinen tutkimus sopii myös silloin kun halutaan saada tietoa tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista tai kun halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy–seuraussuhteista, joita ei voida tutkia kokeen avulla. (Metsämuuronen, 2008, 14)

Edellä mainitut kvalitatiivisen tutkimuksen tunnusmerkit sopivat tämän opinnäytetyön tarkoitukseen. Alkupääoman hankinnassa on useita yksittäisiä tekijöitä ja muuttujia, jotka vaikuttavat sen kokonaisvaikutukseen ja lopputulokseen siten, että siitä on hankala tehdä kattavaa koetta, josta saataisiin luotettavaa tulosta. Työhön kuuluu myös tietynlainen syy–seuraussuhteen tarkastelu pääomanlähteiden osalta.

2 Alkupääoma

2.1 Alkupääoman budjetointi

Yrityksen perustajan tulee varmistaa riittävä rahoitus joko omalla pääomalla tai ulkopuolisella rahoituksella (Työ- ja elinkeinoministeriö). Suomessa tarjotaan myös erilaisia tukipaketteja ja avustuksia, joilla pyritään helpottamaan yritystä sen alkuvaiheessa. Alkupääoman tarve koostuu yrityksen perustamiskustannuksista, alkuinvestoinneista sekä juoksevista kustannuksista, joita yrityksellä on myös ennen myyntituloja.

Yrittäjän tulee tehdä erilaisia taloudellisia laskelmia vaadittavista investoinneista ja muista kustannuksista. Erityisesti ulkoiset rahoittajat vaativat usein tarkat kustannuslaskelmat, joihin haettava lainasumma perustuu. Laskelmissa tulee arvioida myös myyntiä ja sitä, kuinka pitkään alkupääoman tulee riittää ilman tulorahoitusta myynnistä. Rahoittajat tahtovat myös vakuuttua siitä, että lainanottaja pystyy maksamaan sijoitettun pääoman takaisin sovituissa aikatauluissa. (Glantz 2015). Seuraavissa luvuissa käydään läpi yrityksen perustamiskustannuksia, alkuinvestointeja sekä juoksevia kustannuksia.

2.2 Perustamiseen vaadittavat varat

Osakeyhtiön perustaminen maksaa sen omistajalle tai omistajille yhteensä pienimmillään 330 euroa, mikäli yritys perustetaan sähköisellä perustamisilmoituksella YTJ-palvelussa (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä). Kustannukset syntyvät kaupparekisterin käsittelymaksusta, joka on sähköisellä ilmoituksella 330 euroa tai paperisella lomakkeella 380 euroa (Patentti- ja rekisterihallitus).

Yrittäjä voi täyttää itse tarvittavat hakemukset ja asiakirjat, joita osakeyhtiön perustamiseen tarvitaan. Toinen vaihtoehto on teettää perustamisasiakirjojen täyttö ja muu perustamiseen liittyvä työ esimerkiksi tilitoimistolla. Itse tehty perustamishakemus on yrittäjälle halvempi vaihtoehto, mutta ei välttämättä kuitenkaan se tehokkain ratkaisu. Osakeyhtiön perustaminen vaatii jonkin verran paperityötä ja tietoa kirjanpidollisista asioista ja dokumenttien täyttämiseen saattaa yrittäjällä mennä yllättävän paljon työs-

kentelyaikaa, joka olisi mahdollista käyttää tehokkaammin. Useat tilitoimistot tarjoavat osakeyhtiön perustamisen tietyllä kiinteällä palkkiolla.

Taloushallintoliiton mukaan tilitoimistojen hinnat saattavat vaihdella paljon osaamisen tasosta sekä palvelujen laadusta riippuen (Suomen Taloushallintoliitto 2015). Esimerkkinä osakeyhtiön perustamisen hintatasosta voidaan mainita Vantaalla toimiva Tilipalvelu Plus Laine. Tämä pääkaupunkiseudun tilitoimisto tekee osakeyhtiön perustamiseen liittyvän työn kiinteällä palkkiolla 300,00 euroa, alv 0 % (Tilipalvelu Plus Laine 2014). Toimeksiantajayritys X Oy:n perustaminen Varsinais-Suomessa toimivassa tilitoimistossa maksoi yhteensä myös 300,00 euroa, alv 0 %.

2.2.1 Osakepääoman maksaminen

Varsinaisia perustamiskustannuksia ei siis kaupparekisterin käsittelymaksun lisäksi ole. Perustettavan yrityksen omistajalla tai omistajilla tulee kuitenkin olla varallisuutta, joka siirretään yrityksen tilille joko rahallisena suorituksena tai sovittaessa apporttiomaisuutena. Lain mukaan yksityisen osakeyhtiön osakepääoma on vähintään 2500 euroa ja julkisen osakeyhtiön 80 000 euroa (Osakeyhtiölaki 2006, 1 luku 3 §). Osakepääoma maksetaan perustettavan yrityksen pankkitilille ennen perustamista, jolloin se on yrityksen käytettävissä heti perustamisen jälkeen. Jokaisella osakeyhtiöllä on näin ollen lain vaatima 2500 euroa pankkitilillään välittömästi perustamisen jälkeen. (PRH, 2016).

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiö on omistajistaan erillinen oikeushenkilö ja osakkeenomistajilla on rajoitettu vastuu yhtiön veloista. Tällä tarkoitetaan sitä, että osakkeenomistajat vastaavat veloista ainoastaan sijoittamallaan pääomalla, eli esimerkiksi edellä mainitulla 2500 eurolla. Sijoittajalle osakeyhtiö on siis huomattavasti riskittömämpi vaihtoehto verrattuna esimerkiksi kommandiittiyhtiöön, jossa vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yhtiön veloista myös henkilökohtaisella omaisuudellaan. (Suomen Yrittäjät ry, 2014.)

2.2.2 Apporttiomaisuus

Yrittäjä voi maksaa osakkeen merkintähinnan myös apporttiomaisuutena yritystä perustettaessa. Apporttiomaisuudella tarkoitetaan jotakin muuta yhtiölle taloudellista hyötyä tuovaa omaisuutta kuin rahasijoitusta. Apporttiomaisuudella tulee kuitenkin olla sen

luovutushetkellä vähintään maksua vastaava rahallinen arvo ja esimerkiksi sovittu työsuoritus ei voi toimia apporttina. Apporttiomaisuuden käyttämisestä osakepääoman maksusta on sovittava yrityksen perustamissopimuksessa. (Osakeyhtiölaki 2006, 2 luku 6 §).

Perustamissopimus on yksi Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettavista dokumenteista, joissa ilmoitetaan yhtiön ja sen hallituksen perustiedot kuten toiminimi, omistajien yhteystiedot, tilintarkastaja ja tilikausi (PRH). Perustamissopimukseen on lisäksi apporttiomaisuutta käytettäessä lisättävä selvitys apporttiomaisuudesta ja sen arvostamiseen vaikuttavat seikat (Osakeyhtiölaki 2 luku 6 §).

Yritys on ilmoitettava kaupparekisteriin rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta. Yritys voidaan rekisteröidä vasta kun se on toimittanut hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutuksen siitä, että perustamisessa on noudatettu osakeyhtiölain säännöksiä. Sen lisäksi rekisteriviranomaisille pitää ennen rekisteröintiä toimittaa todistus osakkeiden maksamisesta (Osakeyhtiölaki 2 luku 8 §). Rahalla maksetuista osakkeista riittää osakkeen merkitsijän toimittama tosite esimerkiksi verkkopankista, josta selviää maksun tiedot.

Apporttiomaisuutta käytettäessä vaaditaan kuitenkin tilintarkastajan lausunto apporttiomaisuuden arvosta ja sen arvon määrittämisestä. Yrityksen ei ole pakko valita tilintarkastajaa perustettaessa, jos osakepääoma maksetaan rahalla. Mikäli yritykseen ei valita tilintarkastajaa, valitaan perustamissopimukseen kohta ”tilintarkastajaa ei ole valittu”. Perustamissopimuksen liitteenä olevaan yhtiöjärjestykseen voidaan määrätä tilintarkastajista erikseen. Myös vuonna 2015 säädetty tuorein tilintarkastuslaki sääntelee asiasta muun muassa siten, että tilintarkastajan voi jättää valitsematta toimintaansa aloittavassa yhteisössä, jolla ei vielä ole päättynyttä sekä sitä välittömästi edeltänyttä tilikautta (Tilintarkastuslaki 2015, 2 luku 2 §). Tämän lain nojalla tilintarkastaja voidaan siis jättää valitsematta yritystä perustettaessa, mikäli osakepääoma maksetaan rahalla. Näin tehtiin toimeksiantajayrityksessä ja tilintarkastaja tullaan valitsemaan ensimmäisen tilikauden aikana.

2.3 Toiminnan aloittaminen

Tarvittavan alkupääoman suuruus riippuu paljon yrityksen toimialasta. On selvää, että perustettu kuljetusalan yritys vaatii huomattavasti suuremman alkupääoman kuin esimerkiksi konsultointia tai muuta palvelua tarjoava yritys. Kuljetusyritys vaatii toimintaansa vähintään yhden ajoneuvon, kun taas konsultointiyritys saattaa pärjätä esimerkiksi tietokoneella ja matkapuhelimella.

Ennen yrityksen perustamista perustajan tulisi arvioida toiminnan rahoitustarvetta huolellisesti. Rahoitussuunnittelun tulee olla vahvasti linkittyneenä yrityksen strategiaan ja visioon, sillä nopeasti kasvua hakevan yrityksen rahoitustarve on erilainen kuin hitaamman kasvun yrityksellä. Rahoitustarpeella on yhteys yrityksen liikevaihtoon, eli yrityksen liikevaihdon kasvaessa myös sen rahoitustarve kasvaa. Tietyllä liikevaihdon kasvuvauhdilla yritys kuitenkin kasvaa hallitusti ja tulorahoitusta pystytään käyttämään lisärahoituksen kattamiseksi. Kasvua tulorahoituksen avulla ilman rahoitusrakenteen muuttamista kutsutaan hallituksi kasvuksi. (Niskanen & Niskanen 2007, 350–352.)

Alkavan yrityksen rahoitustarve arvioidaan usein liian pieneksi, kun myynnistä saatavia tuloja ei pystytäkään kotiuttamaan arvioidulla aikataululla. Myös yllättäviä kustannuksia ilmenee usein toiminnan aloittamisvaiheessa. Yritykseen ei kannata kuitenkaan sijoittaa liian paljon pääomaa, sillä sen kannattavuus saattaa kärsiä. (OP, 2013). Liian pieni pääoma taas tuo maksuongelmia ja sitä kautta toiminnan vähenemistä ja jopa lakkautumista.

Normaalisti yrityksen kustannukset jaetaan kahteen luokkaan, muuttuviin sekä kiinteisiin kustannuksiin. Muuttuvilla kustannuksilla tarkoitetaan menoja, jotka muuttuvat myynnin määrän mukaan, kun taas kiinteät kustannukset pysyvät nimensä mukaisesti vakiona myynnistä riippumatta. Termiä kustannus käytetään yleisesti sisäisessä eli operatiivisessa laskennassa kun taas ulkoisessa laskentatoimessa käytetään käsitteitä meno ja kulu sen mukaan odotetaanko kustannuksesta tuloa myöhemmässä vaiheessa (Stenbacka & Mäkinen & Söderström 2013, 26–27). Tässä työssä, kun tutkitaan yrityksen vaihetta, jossa myyntiä ei vielä ole, käytetään termejä alkuinvestoinnit sekä juoksevat kustannukset.

2.3.1 Alkuinvestoinnit

Investoinnit voidaan jaotella usealla eri tavalla. Yksi luokittelutavoista on jako finanssi-investointeihin sekä reaali-investointeihin. Finanssi-investoinnilla tarkoitetaan rahan sijoittamista johonkin tuotantotoimintaa harjoittavaan yritykseen ostamalla sen osakkeita. (Niskanen & Niskanen 2013, 302.) Käytännössä perustetun yrityksen on siis mahdollista kasvaa nopeastikin ostamalla jo toiminnassa olevan yrityksen osakkeita tai jopa koko osakekanta.

Reaali-investoinneilla tarkoitetaan erilaisten pitkävaikutteisten omien tuotannontekijöiden hankintaa (Niskanen & Niskanen 2013, 302). Esimerkkinä aiemmin mainitulla kuljetusyrityksellä reaali-investointi on ajoneuvo, jolla pystytään tuottamaan palvelua asiakkaalle ja saamaan myyntituloa sitä kautta. Samalla tavalla tietokone on arkkitehtitoimistolle reaali-investointi, jolla pystytään työskentelemään ja saamaan myyntituloa.

Kuten edellä mainittiin, alkuinvestointien suuruus vaihtelee paljon perustetun yrityksen toimialan mukaan. Yrityksen omistajan tai omistajien tulee tehdä tarkat laskelmat toiminnan aloittamiskustannuksista jo ennen yrityksen perustamista. Riippuen yrittäjän varallisuudesta ja yrityksen strategiasta, alkuinvestointeihin varataan usein jokin tietty kiinteä summa. Tämä summa kuuluu suurempaan kokonaisuuteen, johon kuuluvat mukaan myös toimitilavuokrat, palkat sekä muut juoksevat kustannukset.

Alkuinvestointien osalta vaadittavan pääoman suuruuden arviointiin lasketaan vähintään tuotantoon vaadittavien laitteiden ja koneiden kustannukset. Nämä ovat välttämättömiä yritystoiminnan aloittamiselle ja myynnin saamiseksi.

Taulukossa 1 on esitetty toimeksiantajan mukautettu yksinkertainen alkuinvestointilaskelma. Yrityksen omistajat ovat varanneet aiemmin mainittuun reaali-prosessin viiveeseen tietyn kokonaissumman, johon alla osoitettu summa 7100,00 euroa sisältyy. Laskelma linkittyy vahvasti yrityksen strategiaan ja se sisältää ainoastaan pakolliset ensimmäisten kuukausien hankinnat kuten työvälineet ja työpisteet.

Seuraavasta budjetointitaulukosta puuttuvat erilaiset, periaatteessa harkinnanvaraiset muut kustannukset kuten yrityksen kotisivut. Kotisivuissa on sekä kertaluontoisia kustannuksia sekä jatkuvia kuukausittaisia kustannuksia, joista kirjoitetaan tarkemmin lu-

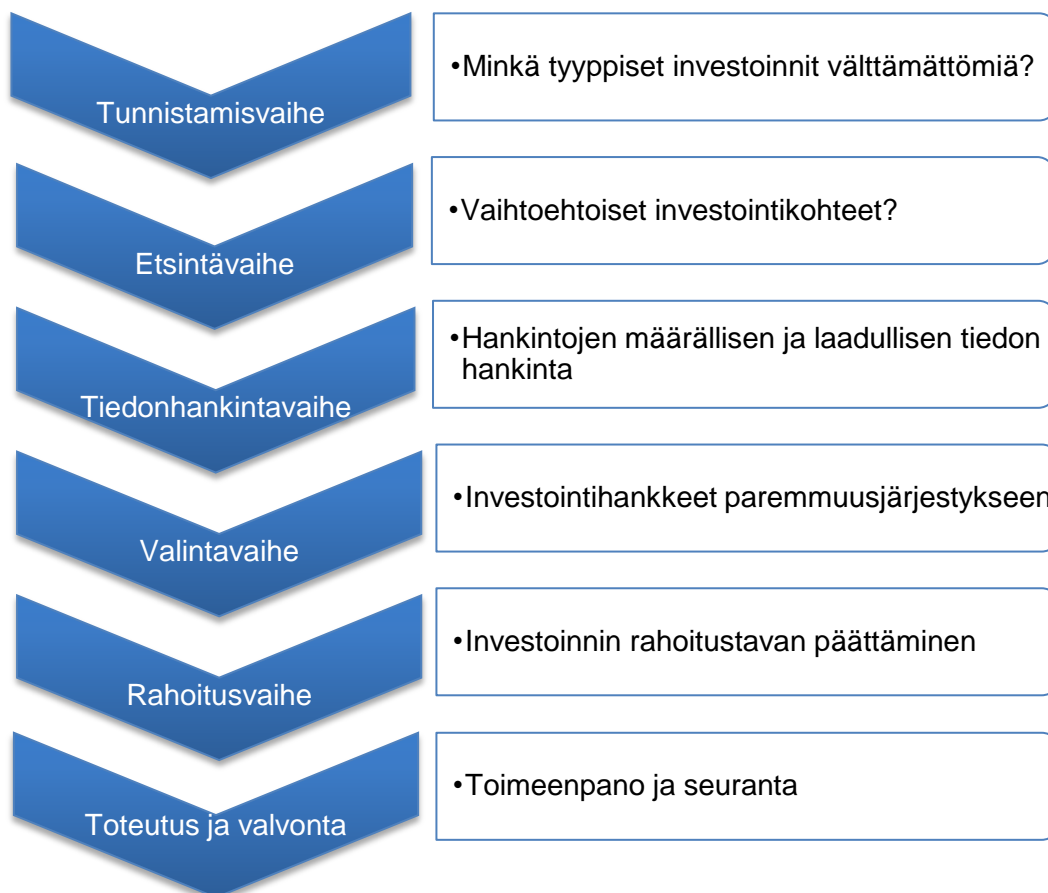
vussa 2.4. Molemmat kustannustyyppit on myös otettu mukaan luvun 2.5. budjetointilaskelmaan.

Taulukko 1, yritys X Oy:n alkuinvestointien budjetti. (Yritys X Oy, Budjetointi 2017)

Hankinnat Q1–Q2/2017			
Tietokoneet	4 kpl	á 700 €	2 800,00 €
Työpöydät	3 kpl	á 600 €	1 800,00 €
Työtuolit	3 kpl	á 200 €	600,00 €
Säilytystila	3 kpl	á 300 €	900,00 €
Muut	x kpl	á 1000 €	1 000,00 €
			7 100,00 €

2.3.2 Investointiprosessi ja -laskelmat

Yrityksen investointiprosessi on alkuinvestointien kohdalla samanlainen kuin investointien tekeminen myöhemmässä vaiheessa. Investointiprosessi voidaan esitellä kuusi-vaiheisena kuten kuviossa 1.

Kuvio 1. Investointiprosessin vaiheet (Niskanen & Niskanen 2013, 306).

Investointiprosessi alkaa aina pohtimalla minkä tyyppiset investointiprojektit ovat välttämättömiä yritykselle (Niskanen & Niskanen 2013, 306). Yrityksen visio ja strategia ohjaavat tätä päätöstä, sillä usein ilman tiettyjä investointeja yritys ei voi päästä sen tavoitetilaan strategian mukaisesti. Alkuinvestoinneissa pohditaan aivan samanlaisesti, mitä investointeja yrityksen on välttämätöntä tehdä yritystoimintaa aloittaessaan ja saadakseen tulorahoitusta.

Normaalisti investointien hyväksymis- ja hylkäysperusteen pitäisi perustua siihen, kuinka hyvin ne tuottavat suhteessa tuottovaatimukseen ja hankintamenuun (Knüpfer & Puttonen 2014, 106). Alkuinvestoinneista puhuttaessa kuitenkin tulee muistaa, että suurin osa laskelmien hankinnoista ovat välttämättömiä yritystoiminnan aloittamiselle ja huomattava osa hankinnoista saattavat olla asioita, jotka eivät suoranaisesti tee tuottoa. Tämän tyyppisiä investointeja ovat muun muassa taulukossa 1 (luku 2.2.1.) esiteltyt tietokoneet, joita työntekijät käyttävät tuottaakseen palveluja asiakkaille.

Investointiprosessin toiseen vaiheeseen voidaan siirtyä, kun yrityksellä on selkeä kuva, minkälaiset investoinnit sen tulee suorittaa. Toimeksiantajayrityksessä tämä tapahtuu siinä vaiheessa, kun päätös esimerkiksi tietokoneiden hankinnasta on tehty. Myös etsintävaiheessa investointia pohditaan yrityksen strategian kautta. Siinä pyritään löytämään markkinoilta sopivia vaihtoehtoisia investointikohteita sekä tekemään näistä konkreettisia investointiehdotuksia (Niskanen & Niskanen 2013, 306.) Yrityksen X investointiehdotus (Liite 1. Investointiehdotus) sisältää muun muassa tiedot investointiehdotuksen tekijästä, kyseessä olevasta toimipaikasta, hankittavasta tuotteesta tai palvelusta sekä hinta-arviosta. Dokumenttiin merkitään myös perustelu hankinnalle sekä tuotteen tai palvelun toimittajan tiedot. Kyseistä asiakirjaa voidaan käyttää alkuinvestointien lisäksi myös jatkossa erilaisiin hankintoihin, joita yritykselle tulee.

Prosessin kolmannen ja neljännen vaiheen aikana tehdään päätös, mikä investointivaihtoehdoista toteutetaan ja mistä hankittava tuote tai palvelu hankitaan. Tiedonhankintavaiheessa investointiehdotuksista selvitetään niihin liittyvää määrällistä ja laadullista tietoa tarkemmin, kuten odotettuja tuottoja ja menoja sekä niihin liittyviä riskitekijöitä. Valintavaiheessa edellä mainittujen laskelmien perusteella investointiprojektit asetetaan paremmuusjärjestykseen. Näistä kustannustehokkain investointiprojekti päätetään toteuttaa. (Niskanen & Niskanen 2013, 306.)

Viimeinen prosessin vaiheista ennen investoinnin toteuttamista on rahoitusvaihe. (Niskanen & Niskanen 2013, 306). Strategia vaikuttaa reilusti myös tähän vaiheeseen, sillä nimensä mukaisesti siinä päätetään projektin rahoitustavasta. Omistajat tai muu johtoryhmä päättävät, kuinka suuren osan hankinnasta kattaa tulorahoitus ja miten paljon hankinta vaatii oman tai vieraan pääoman ehtoista rahoitusta. Käytännössä voidaan olettaa, että alkuinvestointeja tehdessä tulorahoitusta ei ole. Aloittavassa yrityksessä rahoitusvaiheessa käydään läpi oman ja vieraan pääoman suhdetta investoinnin osalta. Tämä päätös johdetaan yrityksen budjetoinnista, johon kuuluvat myös seuraavassa luvussa käsiteltävät juoksevat kustannukset.

Investointiprojekti toteutetaan, kun kaikkiin edellä mainittuihin vaiheisiin on selkeät päätökset. Prosessin viimeisessä vaiheessa toteutettua investointia valvotaan ja sen tuloksia verrataan budjetoituun. Viimeistä vaihetta voidaan kuvata myös termillä jälkiseuranta, joka kuvastaa mielestäni hyvin sen tarkoitusta. Jälkiseurannan tarkoituksena on dokumentoida tietoja ja kokemuksia hankinnasta. Hyvällä dokumentaatiolla saadaan merkittävä hyöty tulevaisuuden investointiprojekteihin ja sen avulla koko investointiprosessia pystytään tehostamaan. (Puolamäki & Ruusunen 2009, 180.)

2.4 Juoksevat kustannukset

Toiminnan aloittamiseen vaadittavien välttämättömien investointien lisäksi yrityksillä on erilaisia juoksevia kustannuksia. Investoinnit ovat kertaluontoisia, ja niistä on usein odotettavissa tuloja joko suoraan tai välillisesti, kuten työntekijän tietokoneen hankinnasta. Juoksevat kustannukset taas ovat usein pienempiä maksuja, joita kuitenkin yrityksen tulee maksaa esimerkiksi kuukausittain ja niistä harvoin odotetaan tuottoa myöhemmin. Tavaraa tai tuotetta tarjoavalla yrityksellä muun muassa yrityksen ostot lisäävät kustannuksia ja sitovat liikepääomaa. Ostoilla tarkoitetaan myytäväksi tarkoitettavan tavarain tai tarvikkeen hankkimista. Esimerkiksi kahvilan osto voi olla myyntiin tarkoitettava leivos tai leivoksen raaka-aineet, mikäli myytävä tuote tehdään itse ja myydään sitten asiakkaalle. Puhtaasti palveluita tuottavalla toimeksiantajayrityksellä ei ole ostoja, koska sen ei tarvitse hankkia aineellisia tavaroita, joita se pystyisi myymään asiakkailleen.

Seuraavissa luvuissa käsitellään yritykselle alkuvaiheessa olevia kustannuksia, jotka eivät ole kertaluontoisia kuten alussa tapahtuvat investoinnit esimerkiksi laitteisiin. Mo-

nelle yritykselle henkilökunnan palkkakustannukset sivukuluineen ovat suurin kustannuserä. Toinen suuri kuukausittain tapahtuva kustannuserä on yrityksen toimitilan vuokra. Usein vuokraaminen on suositumpi vaihtoehto toimitilan hankkimiselle alkuvaiheessa, kun riski yritystoiminnan epäonnistumiselle on suurempi, sillä se ei sido niin suurta pääomaa kuin kiinteistön osto. Kuitenkin, mikäli yritys päättää ostaa oman toimitilan, on siinäkin juoksevia kustannuksia, kuten yhtiövastike, jätehuolto ja sähkö.

2.4.1 Henkilöstökustannukset

Henkilöstökustannukset ovat usein erityisesti palveluita tuottavassa yrityksessä suurin kustannuserä. Henkilöstökustannukset muodostuvat työntekijän kanssa sovitun bruttopalkan lisäksi muun muassa työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista, työnantajan sairausvakuutusmaksuista (aikaisemmin sosiaaliturvamaksu), lakisääteisistä henkilöstön tapaturmavakuutuksista ja työterveyshuollon järjestämisestä. Myös työntekijän lomarahat ja vuosilomat ovat henkilöstökustannuksia. Näiden lisäksi työntekijälle voidaan tarjota esimerkiksi työpuhelin, joka korottaa luonnollisesti henkilöstöön kohdistuvia kustannuksia.

Henkilöstökustannuksiin vaikuttaa moni asia, kuten työntekijöiden ikä ja tarkasteluvuosi, koska muun muassa TyEL-maksun suuruus vaihtelee vuosittain. Maksun suuruuteen vaikuttaa myös työnantajan koko, eli vuoden aikana maksettava palkkasumma työntekijöille yhteensä. Vuoden 2017 TyEL-perusmaksu on 25,1 prosenttia palkoista, josta kuitenkin työntekijä maksaa osan ja työnantajalle maksettavaksi jää keskimäärin 17,95 prosenttia. (Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.) Työntekijän osuus eläkemaksusta määräytyy työntekijän iän mukaan: 17–52 -vuotiailla sekä 63–67 -vuotiailla työeläkemaksu on 6,15 % palkasta ja 53–62 -vuotiailla osuus on 7,65 % palkasta (Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen). Työnantajan sairausvakuutusmaksu vuonna 2017 on 1,08 prosenttia maksetuista palkoista. Työnantajan sairausvakuutusmaksua maksetaan ainoastaan 16–67 -vuotiaiden työntekijöiden osalta. (Verohallinto 2016.)

Myös lakisääteinen työttömyysvakuutusmaksu suoritetaan kuten TyEL -maksu, eli työntekijän palkasta pidätetään palkansaajan osuus maksusta ja tuohon liitetään työnantajan osuus. Työnantaja tilittää palkansaajan ja työnantajan maksut Työttömyysvakuutusrahastolle, jolla rahoitetaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa. (Saarinen ym. 2017.) Työttömyysvakuutusmaksut maksetaan vuosittain vaihtuvan maksuprosentin

mukaan. Vuonna 2017 työnantajan maksuprosentti on 0,80 % 2 059 500 euroon asti ja 3,30 % sen ylittävältä osalta. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuprosentti on 1,60 (Työttömyysvakuutusrahasto).

Edellä esitettyjen henkilöstökustannusten lisäksi työnantajalle tulee kustannuksia lakisääteisistä vakuutuksista sekä työterveyshuollon järjestämisestä. Työnantaja on velvollinen ottamaan työntekijöilleen tapaturma- ja työttömyysvakuutuksen, mikäli kalenterivuoden aikana maksetut palkkasummat ylittävät 1200 euroa (Suomen Yrittäjät 2017). Vuoden aikana maksettava kokonaispalkkasumma vaikuttaa myös muihin työnantajan suoritettaviin maksuihin ja onkin yksi suurimmista ja tärkeimmistä kustannuseristä, joka yrityksen omistajien tulee laskelmoida.

Henkilöstökustannuksiin kuuluu myös edellä mainittu lakisääteisen työterveyshuollon järjestäminen. Lain mukaan työnantaja on velvollinen järjestämään omalla kustannuksellaan työntekijöilleen työterveyshuollon työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi (Työterveyshuoltolaki 2001, 2 luku 4 §). Työnantaja voi järjestää työterveyshuollon valitsemastaan kansanterveyslaissa tarkoitetulta terveyskeskukselta, järjestämällä työterveyshuoltopalvelut itse tai hankkimalla palvelut muualta työterveyshuoltopalvelujen tuottamiseen oikeutetulta palveluntuottajalta (Työterveyshuoltolaki 2001, 2 luku 7 §). Työterveyshuollon järjestämisestä laaditaan kirjallinen sopimus ja siinä määritellään työterveyshuollon laajuus sekä muut seikat.

Hinnat vaihtelevat suuresti palveluntuottajasta sekä palvelun sisällöstä ja laajuudesta riippuen. Huomattavaa on myös laadittaessa budjettia pidemmälle aikavälille, että työterveyshuollon kustannuksista voi hakea korvauksia takautuvasti Kelalta. Korvaukset ovat maksimissaan 60 prosenttia toteutuneista työterveyshuollon kustannuksista (Kela 2015).

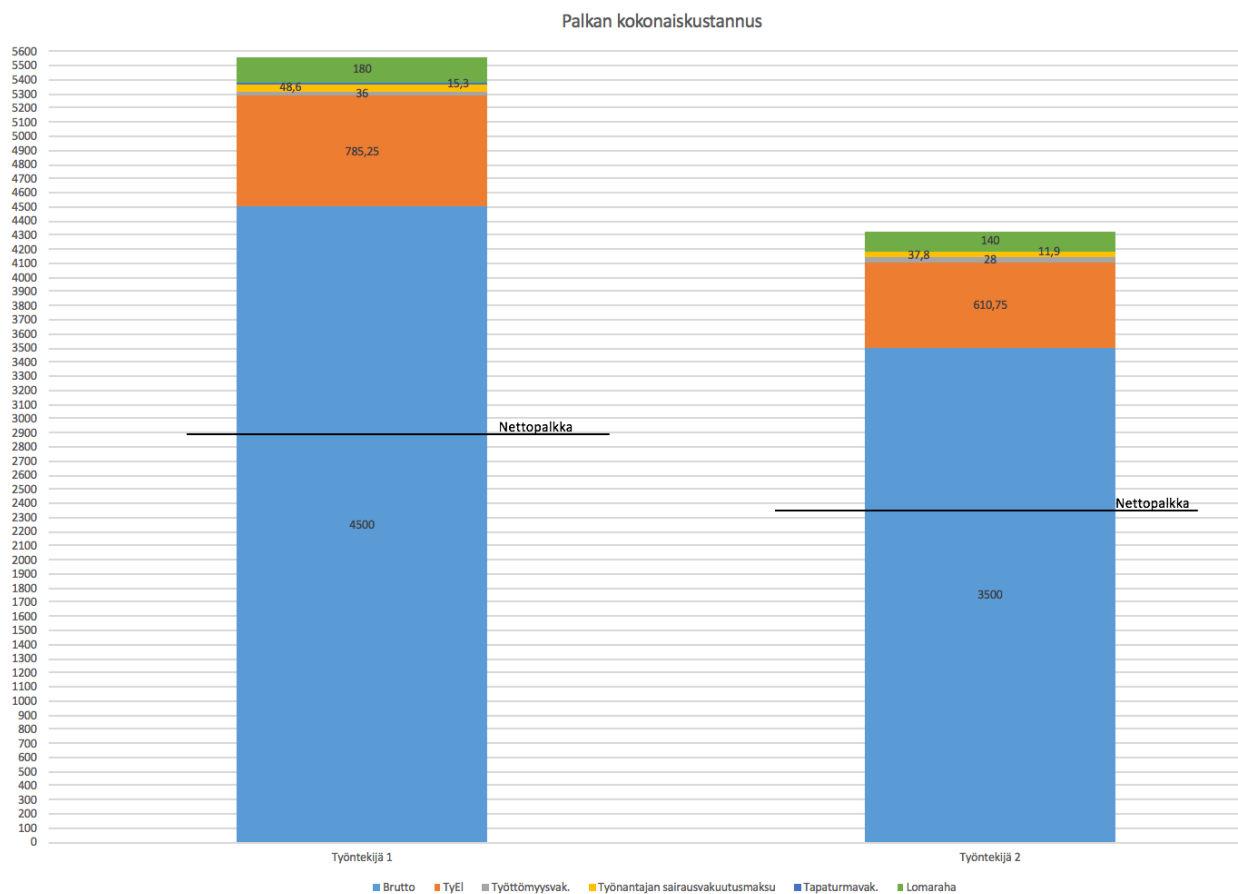
2.4.2 Palkan kokonaiskustannus

Palkat kohdistuvat normaalissa kustannuslaskelmassa usein sekä kiinteisiin että muuttuviin kustannuksiin. Muuttuviin kustannuksiin merkitään tuotteen tai palvelun tuottamiseen liittyvät palkkakustannukset, jotka riippuvat myynnin suuruudesta, kun taas kiinteisiin kustannuksiin kirjataan kiinteät kuukausipalkat, jotka pysyvät vakiona myynnistä riippumatta. (Stenbacka & Mäkinen & Söderström 2013, 27–30).

Kuten aiemmin mainittiin, yrityksen omistajien tulee budjetoida tarkasti palkkakustannukset arvioidessaan reaali-prosessin viiveaikaan vaadittavaa kokonaissummaa. Aloittavan yrittäjän on myös muistettava huomioida työntekijöitä palkatessaan, että työntekijälle maksettava bruttopalkka ei ole työnantajalle koitua kustannus palkasta. Työnantajan maksettavaksi tuleva kokonaiskustannus sivukuluineen työntekijän palkasta on huomattavasti suurempi kuin bruttopalkka itsessään.

Internetissä on saatavilla erilaisia laskureita, joita yrityksen omistajat voivat käyttää hyväkseen selvittäessään palkan kokonaiskustannusta ja budjetoidessaan henkilöstökustannuksia. Suomen Yrittäjät on yksi tällaisen laskurin tarjoava etu- ja palvelujärjestö. Palkkalaskuriin syötetään työntekijän kuukausipalkan määrä, jonka perusteella se laskee työnantajalle koituvan kokonaiskustannuksen kuukauden työpanoksesta. Laskuri huomioi TyEL-, työnantajan sairausvakuutusmaksut, ja muut vuosittain vaihtuvat prosenttimäärät niiden keskiarvon mukaan. Laskuri ottaa mukaan myös vuosilomailain mukaisesti määräytyvät vuosilomat ja arkipyhät. Laskurin mukaan kokonaiskustannus työntekijän 2000 euron bruttopalkalle, työnantajan TyEL- maksun ollessa 17,45 prosenttia ja työnantajan sairausvakuutusmaksun 1,08 prosenttia, on 2466,60 euroa. Lomarahojen suuruus on 4 prosenttia bruttopalkasta laskelmassa. Kokonaiskustannus sivukuluineen on tämän laskurin mukaan siis 1,23 kertainen bruttopalkkaan nähden. (Suomen Yrittäjät ry)

Opinnäytetyössä laskettiin lisäksi kahden työntekijän palkkojen kokonaiskustannukset ajantasaisilla työnantajamaksuilla. Seuraavassa kuviossa on havainnollistettu palkkakustannusta bruttopalkan, nettopalkan sekä työnantajamaksujen avulla. Koska työnantajamaksuihin vaikuttaa myös työntekijöiden ikä, oletetaan että molemmat työntekijät ovat 45 -vuotiaita, jolloin työntekijän TyEL-maksun suuruus on 6,15 prosenttia palkasta. Tässä vertailussa lomaraha on laskettu kuten edellä mainitussa esimerkissä 4 prosentin mukaan. Mukaan esimerkkiin lasketaan myös lakisääteiset tapaturma- ja ryhmähenkivakuutukset, jotka voidaan lukea mukaan palkan kokonaiskustannuksiin. Toimeksiantajayrityksen tapaturmavakuutusprosentti vuodelle 2017 on 0,34 prosenttia.

Kuvio 2. Palkan kokonaiskustannus

Kuviossa 2 on havainnollistettu työnantajalle koituvan palkan kokonaiskustannus sekä työntekijälle maksettava osuus bruttopalkasta ennakonpidätyksen ja erilaisten työntekijään kohdistuvien maksujen jälkeen. Vertailtavien esimerkkityöntekijöiden kuukausittaiset bruttopalkat ovat 4500 euroa (Työntekijä 1) ja 3500 euroa (Työntekijä 2). Työntekijän palkan verotus on henkilökohtainen ja ennakonpidätysprosentti määräytyy työntekijän verottajalle ilmoittamien tietojen mukaisesti. Tässä vertailussa Työntekijä 1 käyttää ennakonpidätysprosenttina 28 % ja Työntekijä 2 palkasta ennakonpidätystä suoritetaan 24 % mukaan.

Kuviosta nähdään, että 4500 euron bruttopalkasta työntekijälle maksetaan 2891,25 euroa ja vastaavasti työntekijä 2:n 3500 euron bruttopalkasta 2388,75 euroa. Muistettavaa on, että työnantajalle kuukausittainen kustannus on reilusti suurempi kuin sovittu bruttopalkka. Työnantajalle työntekijän palkan kokonaiskustannus on 124 prosenttia bruttopalkkaan nähden näiden laskelmien perusteella. Kokonaiskustannus työntekijän nettopalkkaan nähden on lähes kaksinkertainen. Työntekijä 1:llä kokonaiskustannus

nettopalkkaan nähden on 1,9-kertainen ja Työntekijä 2:lla 1,8. Työntekijä 1:n 4500 bruttopalkan kokonaiskustannus nousee 5565,15 euroon ja työntekijä 2:n 3500 bruttopalkan kokonaiskustannus 4328,45 euroon.

Kummassakaan näissä laskelmissa ei ole huomioitu työntekijän vuosilomia, joita kertyy vuosilomalain määräysten mukaisesti. Vaikka työsuhteen alussa vuosilomia ei kerry maksettavaksi eikä työntekijälle pidettäväksi, pitää budjetoinnissa nekin ottaa huomioon, sillä ne tulee kuitenkin maksaa, mikäli esimerkiksi työsuhde päättyy ennen seuraavaa lomakautta. Huomioitavaa on myös, että työntekijä on pois tuottavasta työstä (=laskutuksesta) vuosiloman ajan.

Toimeksiantajayrityksessä bruttopalkka kerrotaan oletuksena 1,8:lla. Tämä kerroin sisältää edellä esitettyjen lakisääteisten palkan sivukulujen lisäksi palkkasummasta riippuvia kustannuksia, kuten esimerkiksi loma-ajan palkan, arvioidut sairasloimat, arkipyhät, sekä osuuden hallinnollisista kuluista. Yksityisellä sektorilla palvelualalla työskentelevä toimihenkilö on poissa töistä sairauden tai tapaturman takia keskimäärin 4,3 prosenttia työajastaan. Huomioitavaa budjetoinnissa on myös, että perhevapailta työntekijä on keskimäärin 2,2 prosenttia työajastaan. (Heikkonen 2015.) Yritys tarjoaa lisäksi työntekijöilleen matkapuhelimen sekä muita työhön vaadittavia tarvikkeita, jotka korottavat työntekijän kokonaiskustannuksia.

2.4.3 Vuokratkustannukset

Palkkojen ja vakuutusten lisäksi yrityksellä on suuri määrä muita jatkuvia kustannuksia. Näistä suurimpia ovat varmasti yrityksen toimitilan vuokrat. Moni yhden tai kahden henkilön yritys saattaa toimia alussa omistajan kotona, jolloin yrityksellä ei ole suoraan vuokratilaa. Kuitenkin toiminnan aloittamisen jälkeen on yrityksen lähes välttämätöntä hankkia toimitila joko vuokraamalla tai ostamalla. Usein vuokraaminen on turvallisempi tapa hankkia tilat toiminnan harjoittamiseen, sillä se ei sido niin suurta pääomaa kuin tilan ostaminen.

Vuokran suuruus riippuu vahvasti yrityksen sijainnista sekä sen tilatarpeista, kuten tarvitseeko se toimiakseen liiketilan, jossa vieraillee asiakkaita vai työskenteleekö toimistotilassa pääsääntöisesti ainoastaan yrityksen omat työntekijät. Vaikka lainsäädännössä kaikki toimitilat asuinhuoneistoja lukuun ottamatta ryhmitellään liikehuoneistoiksi, on

niissä pieni toiminnallinen ero (RAKLI ry, 2012). Toimitila on usein tarkoitettu tuotteen tai palvelun tekemiselle, jossa asiakas ei tule toimipisteeseen, vaan tuote tai palvelu toimitetaan asiakkaalle muualle. Liiketilassa asiakas usein tulee itse yrityksen toimipisteeseen, jossa tuote myydään tai palvelu toteutetaan. Toimitilaan sitoutuvaa pääomaa laskettaessa yrityksen omistajien tulee muistaa myös vuokravakuus, joka on lähes poikkeuksetta suoritettava vuokranantajalle. Vakuuden suuruus vaihtelee paljon kohteesta riippuen, mutta yleisesti se saattaa olla esimerkiksi kahden kuukauden vuokraa vastaava summa.

Työssä on vertailtu Helsingin, Tampereen ja Turun toimitilavuokrien hintoja. Vertailussa keskitytään toimitiloihin, jotka soveltuvat palveluita tuottavalle 2–4 henkilön yritykselle, joka vaatii noin 50–75 neliömetrin toimistotilan. Toimitilan ei tarvitse olla aivan kaupungin keskustassa, sillä oletetaan, että yrityksen asiakkaat ovat pääasiassa muita yrityksiä. Työssä on käytetty toimitilojen vertailuun apuna Oikotie Oy:n tarjoamaa hakupalvelua heidän internet-sivuillaan.

Vuokrattavien toimitilojen hakukriteereiksi asetettiin tilan koko (50–75 m²), tilan tyyppi (toimistotila) sekä kaupunki (Helsinki, Turku, Tampere). Toimitilojen saatavuus vaihtelee paljon ajankohdasta riippuen sekä kaupungista. Helsingin alueella hakukriteerit täyttäviä toimitiloja löytyi yhteensä 181, joka oli 64,4 prosenttia kaikista löydetystä 281 kriteerit täyttävistä toimitiloista. Turusta hakukone löysi tutkimuspäivänä 68 (24,2 %) vapaana olevaa kriteerit täyttävää vuokrattavaa kohdetta sekä Tampereelta 32 (11,4 %) kappaletta toimitiloja. (Oikotie Oy.)

Vaikka kohteita oli vuokrattavana suhteellisen paljon, ainoastaan 59 tilasta oli ilmoitettu vuokran suuruus. Helsingin 181 toimistotilasta ainoastaan 16 ilmoitettiin kuukausittain maksettava vuokran määrä. Turussa 68 kohteesta yli puolessa eli 39 tilassa ilmoitettiin vuokran määrä. Tampereella vapaita kriteerit täyttäviä tiloja oli vähän. Näistä kohteista ainoastaan neljässä ilmoitettiin vuokran määrä. Nämä tulee ottaa huomioon tutkittaessa vertailun luotettavuutta. (Oikotie Oy.)

Tässä tutkimuksessa ilmoitetut kuukausivuokrat ilmoitetaan arvonlisäverottomina. Oletusten mukaisesti pääkaupungissa yleinen vuokrataso on selvästi kaikkein korkein. Helsingin 16 ilmoituksesta halvin tila löytyy Ruskeasuolta, 51 neliömetrin 1–3 huoneen toimistotilasta joutuu vuokralainen maksamaan 470,00 euroa kuukaudessa. Helsingin

alueen hakukriteerit täyttävien toimistotilojen keskimääräinen kuukausivuokra on 1136,31 euroa. Kalleimmat toimitilat löytyvät odotustenkin mukaisesti keskustasta Kampin alueelta. Kampinkujalla sijaitsevasta 50 neliömetrin toimitilan kuukausivuokra nousee 2275,00 euroon. Kohteiden neliöhinnat liikkuvat 9,2 eurosta per neliömetri aina Kampin alueen 45,5 euroon neliömetriltä. Helsingin keskimääräinen neliöhinta tutkimuspäivänä oli 19,8 euroa. (Oikotie Oy.)

Turussa jopa 57,3 prosentissa hakukriteerit täyttävistä kohteista ilmoitetaan kuukausittaisen vuokran suuruus. Turun 39 toimistotilasta, jossa vuokran määrä on ilmoitettu, kuukausittaisen vuokran keskiarvoksi tuli 712,95 euroa. Eroa pääkaupunkiseudun keskiarvoon syntyi näin ollen 423,36 euroa kuukaudessa. Halvimmillaan Turun seudulta toimistotilan löytää Kaerlan alueelta 295,00 kuukausivuokralla ja neliöhintaa kohteella on vain 5,9 euroa. Ydinkeskustan hakukriteerit täyttävät toimitilat alkavat 450,00 eurosta. Yli 1000 euroa kuukaudessa maksavia kriteerit täyttäviä toimitiloja löytyi 4 kappaletta, joista kaikki sijaitsevat ydinkeskustassa. Turun alueen kallein toimistotila on 72 neliömetrin toimistotila, josta yritys joutuu maksamaan 15,28 euroa per neliömetri eli 1100,00 euroa kuukaudessa. Turun alueen keskimääräinen neliöhinta tutkimuspäivänä oli 11,0 euroa. (Oikotie Oy.)

Kuten edellä mainittiin, Tampereen otoskoko hinnoissa oli todella pieni, vain neljässä ilmoituksessa mainittiin kohteen vuokran suuruus. Myös Tampereella keskustan toimitilat ovat halutuimpia ja kriteerit täyttävistä kalleimmassa 56,5 neliömetrin kokoisesta toimistotilasta vuokralainen maksaa 22,5 euroa neliömetriltä eli 1271,00 euroa kuukaudessa. Halvin ilmoitus, jossa vuokran suuruus oli mainittu, löytyy Turtolan alueelta, jossa 50 neliömetrin tilan vuokra on 475,00 euroa kuukaudessa, jolloin neliöhinnaksi muodostui 9,5 euroa. Tampereen kuukausivuokran keskiarvo kohteissa oli 872,00 euroa, eli 159,05 euroa enemmän Turkuun nähden. Neliöhinta Tampereella oli tutkimuspäivänä noin 6 euroa enemmän. (Oikotie Oy.)

Yhteensä haettuja pieniä 2–4 henkilön toimistotiloja löytyi 59 kappaletta. Näiden tilojen keskihinnaksi muodostui 838,54 euroa. Halvin kohde löytyi Turun alueelta, hieman keskustan ulkopuolelta ja kallein odotetusti Helsingistä Kampin läheisyydestä. Tutkimuksesta selviää hyvin se, miten suuri vaikutus yrityksen toimipisteen paikkakunnalla ja tilan tarpeilla on sen kustannuksiin. Esimerkkinä voidaan mainita Helsingin halvimmän ja kalleimman toimitilan kustannusten ero vuodessa. Aiemmin mainittu 470,00

euron toimistotila maksaa yritykselle vuodessa 5640,00 euroa kun taas Kampin läheisyydestä vuokrattu lähes samankokoisen toimitilan vuosikustannukseksi muodostuu 27 300 euroa. Eroa syntyy vuodessa näin ollen 21 660,00 euroa. (Oikotie Oy.)

2.4.4 Muut toimitilakustannukset

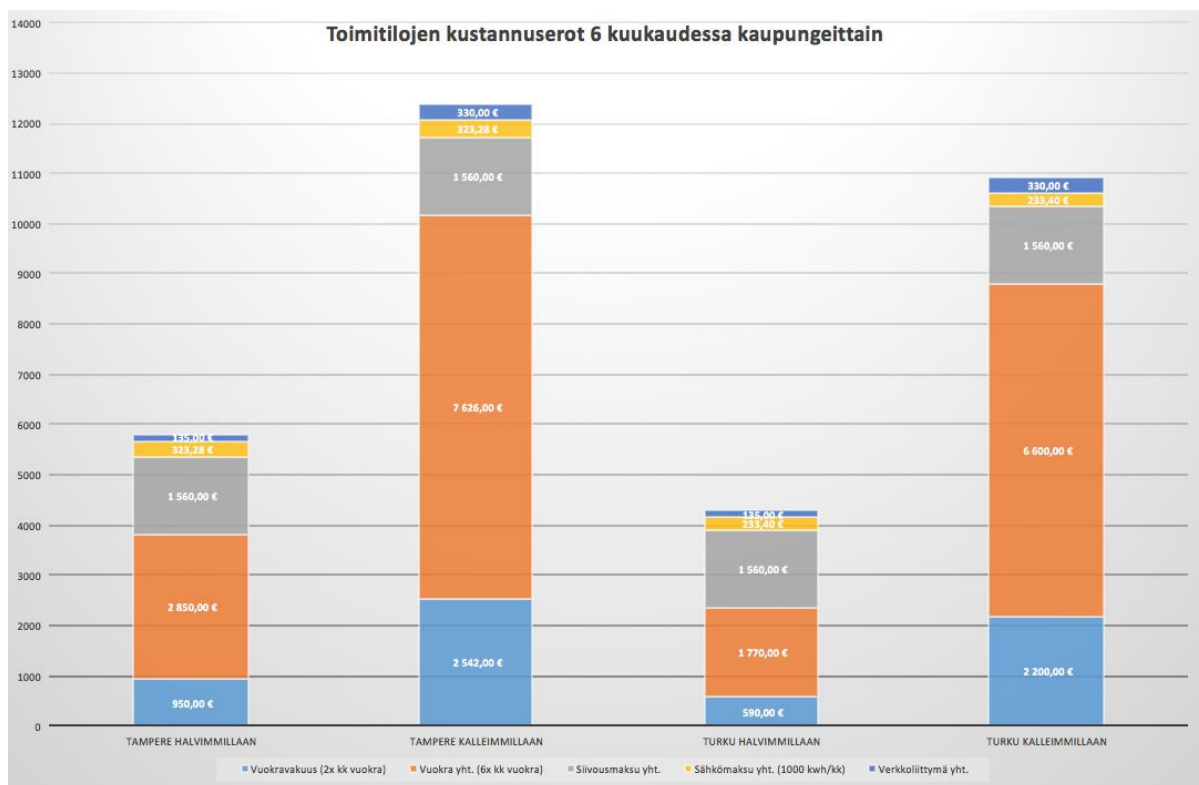
Toimitiloissa vuokraan sisältyy usein vesimaksu. Muita toimitilaan liittyviä kustannuksia on yleensä muun muassa siivous-, ja sähkö-, sekä verkkoliikennemaksut eli toimiston internet-yhteys. Siivous on tietysti mahdollista järjestää myös itse, jolloin säästetään taas kustannuksista, mutta tuo aika on luonnollisesti pois muusta tehokkaasta työajasta. Siivousmaksun suuruus riippuu suuresti toimitilan koosta sekä siivouksen laajuudesta, joka sovitaan siivousyrityksen kanssa. Toimeksiantajayrityksen siivous maksaa kuukausittain arvonlisäverottomana 260 euroa sisältäen lattioiden ja pintojen siivoamisen neljä kertaa kuukaudessa viikonloppuisin.

Sähkön hinnoitteluissa on pieniä eroja. Työssä tarkasteltiin Turku Energian sekä Tampereen Sähkölaitoksen hinnastoja jonkinlaisen arvion luomiseksi kuukausittaisesta sähkömaksusta. Hinnoittelu eroaa siinä mielessä, että Turku Energia tarjoaa sähkösovimuksen ilman kiinteää kuukausittaista perusmaksua. Sähkön hinta on yleisesti ottaen Turun alueella halvempaa kuin Tampereella, koska Tampereen Sähkölaitos veloittaa perusmaksua 3,98 euroa kuukaudessa sekä myös sen kulutuksen mukaan veloittettava summa on suurempi kuin Turku Energian. Tampereella sähkö maksaa 4,99 senttiä per kilowattitunti, kun taas Turussa vastaava yleissähkön hinta on 3,89 senttiä (Tampereen Sähkölaitos; Turku Energia). Toimeksiantajayrityksen sähkönkulutus on alkuvaiheessa vaihdellut 700 ja 1000 kilowattitunnin välillä kuukausittain, jolloin kuukausimaksuksi Tampereen hinnoittelulla syntyisi 38,91–53,88 euroa. Vastaavalla kulutuksella Turku Energian sähkömaksu kuukausittain olisi 27,23 ja 38,90 euron välillä.

Yritys tarvitsee digitalisoituvassa työympäristössä toimintaansa verkkoliittymän. Sone-ralta yritysnettiliittymän toimeksiantajayrityksen toimipisteeseen saa halvimmillaan 22,50 eurolla kuukaudessa. Kalliimmat, tehokkaammat liittymät maksavat noin 55 euroa kuukaudessa. (TeliaSonera 2017.) Usein samalta palveluntarjoajalta tilataan myös puhelinliittymät ja toimeksiantajayrityksellä käytössään olevat puhelinliittymät maksavat kuukaudessa arvonlisäverottomina 19,90 euroa. Aloittavan yrityksen tulee ottaa myös

pienemmät juoksevat kustannukset huomioon budjetoinnissaan sekä arvioida huolellisesti sitä, minkälaiset puhelin- ja nettiliittymät sen on järkevintä järjestää.

Alla olevaan kuvioon on vielä kerätty tiedot kahden kaupungin halvimmän ja kalleimman toimitilakustannusten erot kuuden kuukauden kokonaiskustannuksista. Kuviossa 3 on pyritty havainnollistamaan puolessa vuodessa toimitilaan sitoutuvan pääoman määrää ja sitä kuinka suuri vaikutus kuukausittaisilla toimitilakustannuksilla on pidemmällä aikavälillä. Kuvion luvut ovat otettu tehdystä toimitilatutkimuksesta Tampereen ja Turun vuokralla olevien toimitilojen osalta. Kuvion siivousmaksu on laskettu toimeksiantajayrityksen siivousmaksun mukaan, joka on 260 euroa kuukaudessa. Sähkömaksut on laskettu edellä esitettyjen Tampereen Sähkölaitoksen ja Turku Energian hinnastojen mukaan 1000 kilowattitunnin kuukausittaisen kulutuksen mukaan. Myös verkkoliittymät on laskettu yllä esitettyjen Soneran hintojen mukaan.

Kuvio 3. Toimitilojen kustannuserot 6 kuukaudessa

Tässä luvussa on tutkittu yritykseen kohdistuvia henkilöstö- ja toimitilakustannuksia. Seuraavaksi tarkastellaan muita juoksevia kustannuksia, jotka eivät suoranaisesti liity henkilöstöön tai toimitilaan. Tarkasteltavat ja esitetyt asiat tehdään toimeksiantajan

ohjeistuksen mukaisesti sekä luvut, joiden lähde ei ole julkaistu seuraavassa alaluvussa, tulevat toimeksiantajayrityksen dokumenteista.

2.4.5 Muut kustannukset

Yrityksellä on jo usein perustamisesta alkaen myös muita kustannuseriä henkilöstöön ja toimitilaan liittyvien menojen lisäksi. Tässä luvussa käsitellään muun muassa yrityksen taloushallintopalveluihin, vakuutuksiin sekä markkinointiin liittyviä kustannuksia. Yrityksen verotus perustuu kirjanpitoon ja sen vuoksi kirjanpidon tulee olla lakien ja säännösten mukaisesti järjestetty ja hyvää kirjanpitotapaa noudattaen (Verohallinto). Taloushallintopalveluihin luetaan mukaan myös palkanlaskenta. Molemmat nämä ovat mahdollista tehdä itse, mutta käytetty työ on luonnollisesti pois muusta työstä. Taloushallintopalvelut hinnoitellaan usein joko tuntiveloitus ja/tai tositeperusteisesti. Aloittavalla yrityksellä ulkoistetun kirjanpidon kustannus pysyy melko pienenä, jos kirjattavien tapahtumien määrä ei kasva nopeasti. Toimeksiantajayritys on budjetoinut taloushallintopalveluihin yhteensä 200,00 euroa kuukaudessa ensimmäiselle tilikaudelle. Budjetoitu summa syntyi tutun tilitoimiston kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella ennen yrityksen perustamista.

Henkilöstökustannuksissa käsiteltiin vakuutusten osalta jo lakisääteisiä työeläke-, tapaturma- ja ryhmähenkivakuutuksia. Yrityksen on suositeltavaa ottaa toiminnalleen myös vastuuvakuutus valitsemastaan vahinkovakuutusyhtiöstä. Jos yritys todetaan vahingonkorvausvelvolliseksi vahingon sattuessa, vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko sopimuksessa määritellyllä tavalla (If Vahinkovakuutusyhtiö Oy). Toimeksiantajayrityksen vastuuvakuutuksen kausimaksu on yhteensä 493,87 euroa sisältäen toiminnanvastuun, oikeusturvan sekä vastapuolen oikeudenkäyntikulut 500 000 euroon saakka.

Seuraaviin kustannuksiin vaikuttavat suuresti yrityksen strategia ja osittain sen toimiala ja kohderyhmä. Markkinointi voi olla yritykselle todella suuri kustannuserä tai lähes olematon riippuen sen kohderyhmästä ja toimintasuunnitelmasta. Markkinointi voi olla halvimmillaan lähes ilmaista, kun taas, yrityksen käyttäessä erilaisia lehti-ilmoituksia, radiomainoksia sekä muita markkinointikanavia saattavat kustannukset nousta useisiin kymmeneen tuhansiin euroihin vuodessa. Esimerkkinä voidaan mainita muutamia erilaisia etusivujen ilmoituksen hintoja arvonnalisäverottomina. Neljäsosasisivun kokoisen ilmoituksen hinta Turun Sanomien arkipäivän lehdessä on 4693 euroa, mikäli ilmoituksia

tilataan 5–19 kappaletta vuodessa. Koko sivun ilmoituksen hinta samoilla ehdoilla on 16 324 euroa (Turun Sanomat 2017). Helsingin Sanomissa vastaava koko sivun ilmoitus maksaa maanantai–torstain lehdessä 39 648 euroa. Perjantain ja lauantain koko sivun ilmoitus maksaa 43 613 ja sunnuntailehden ilmoitus jopa 51 047 euroa.

Suuret etusivun mainokset eivät kuitenkaan ole aloittavalle yritykselle kustannustehokain ratkaisu, vaikka näkyvyyttä yritys saakin niistä runsaasti. Halvimmillaan esimerkiksi työpaikkailmoituksen Helsingin Sanomissa saa 306 eurolla (Sanoma Media Finland Oy 2017). Muistettavaa on myös digitalisoitumisen vaikutukset ja ihmisten siirtyminen entistä enemmän verkkolehtiin ja muihin digitaalisiin kanaviin. Digitalisoitumisen myötä myös yrityksen kotisivut ovat entistä tärkeämmässä osassa yrityksen markkinoinnissa.

Yrityksen kotisivuilla on suuri vaikutus yrityksen imagoon. Budjetointimielessä tällä markkinointikanavalla on kahdenlaisia kustannuksia. Kotisivujen kustannukset muodostuvat niiden luomisesta sekä domain-/webhotellipalvelusta, jonka internet-sivut sekä sähköpostit vaativat toimiakseen. Kotisivut on tietysti mahdollista koodata itse, mikäli perustetusta yrityksestä tämän tyyppinen osaaminen löytyy. Toimeksiantajayrityksessä kotisivujen luominen ulkoistettiin ja niiden tekeminen maksoi yritykselle 1290,00 euroa, alv 0 %. Tarjouspyynnön perusteella vastaanotetut tarjoukset vaihtelivat 1000 eurosta 4290 euroon. Kotisivujen kustannukset vaihtelevat melko paljon palveluntarjoajista ja sivustojen laajuudesta ja ominaisuuksista riippuen. Webhotellipalvelun kustannukset toimeksiantajayritykselle ovat 19,90 euroa kuukaudessa ja siihen sisältyy kotisivujen domain-palvelu sekä tietynsuuruiset sähköpostilaatikot työntekijöille. Lisäksi domain tulee rekisteröidä, joka maksoi yritykselle kertasuorituksena 50 euroa, alv 0 %.

2.5 Budjetointilaskelma

Budjetti on yrityksen suunnitelma luvuin esiteltynä. Budjetoinnilla taas tarkoitetaan yleisesti budjetoinnin laatimista eri aikaväleille tai tietystä näkökulmasta katsoen. Tyypillisesti budjetointi tehdään yhdelle tilikaudelle, joka on yleensä 12 kuukautta. Budjetti voidaan tehdä yrityksessä esimerkiksi myyntejä ennustamalla koko yrityksen tasolla tai tietyn toimipisteen osalta. (Collier 2009, 291.) Näin saadaan yritykselle tulosbudjetti, joka asettaa raameja muun muassa sen kustannuksille tulostavoitteen ollessa tietty summa.

Vaikka budjetti laaditaan yleisesti 12 kuukaudelle, voi budjetointi olla myös juoksevaa, jolloin budjetointi kulkee aina esimerkiksi 12 kuukautta nykyhetkeä edellä. Vaihtoehtoisesti budjetteja voidaan tietysti laatia esimerkiksi kvartaaleittain tai puolen vuoden välein, jolloin niiden tarkentaminen ja seuraaminen saattavat olla helpompaa. (Collier 2009, 292.) Opinnäytetyössä budjetointilaskelmassa ei ole arvioitu yrityksen myyntiä ensimmäiselle tilikaudelle vaan siinä on laskettu vaadittavan pääoman tarve ennen kuin tulorahoitusta alkaa syntyä. Tämän vuoksi budjetointi on työssä tehty tulosbudjetoinnin rakennetta apuna käyttäen, jolloin siihen on myöhäisemmässä vaiheessa helppo lisätä yrityksen myynnit. Taulukkoon voidaan myös muokata kustannuksia, mikäli ne muuttuvat oleellisesti.

Yritys on arvioinut, että reaali prosessin viive, jolloin myyntituloja ei vielä ole, on noin kuusi kuukautta. Tämä alkupääoman budjetointi on sen pohjalta luotu aikavälille tammikuu 2017–kesäkuu 2017. Muistettavaa budjetissa on, että esitetyt summat ovat arvonlisäverottomia. Budjetti on luotu jo juuri ennen opinnäytetyön virallista aloitusta, jolloin se oli yrityksen omistajien käytössä heidän suunnitellessaan yrityksen rahoitusta.

Taulukko 2. Yritys X Oy:n alkuvaiheen budjetointilaskelma. (Yritys X Oy, Budjetointi 2017)

Budjetointi 01–06/2017

Hankinnat Q1–Q2/2017

Tietokoneet	4 kpl	á 700 €	2 800,00 €
Työpöydät	3 kpl	á 600 €	1 800,00 €
Työtuolit	3 kpl	á 200 €	600,00 €
Säilytystila	3 kpl	á 300 €	900,00 €
Muut	x kpl	á 1000 €	1 000,00 €
			7 100,00 €

Kiinteät kustannukset / jatkuvat kustannukset

Kuukausikustannus 01

Palkat, sis matkat ym	7 000,00 €
Vuokrat	2 000,00 €
Vuokravakuus	4 000,00 €
Sähkö	50,00 €
Verkko-&Puhelinliittymät.	150,00 €
Taloushallinto	200,00 €
Vakuutukset	1 700,00 €
Markkinointi	2 000,00 €

	YHTEENSÄ	17 100,00 €
Kuukausikustannus 02		
Palkat, sis matkat ym		7 000,00 €
Vuokrat		2 000,00 €
Sähkö		50,00 €
Verkko-&Puhelinl.		150,00 €
Taloushallinto		200,00 €
	YHTEENSÄ	9 400,00 €
Kuukausikustannus 03		
Palkat, sis matkat ym		12 000,00 €
Vuokrat		2 000,00 €
Sähkö		50,00 €
Verkko-&Puhelinl.		150,00 €
Taloushallinto		200,00 €
	YHTEENSÄ	14 400,00 €
Kuukausikustannus 04		
Palkat, sis matkat ym		12 000,00 €
Vuokrat		2 000,00 €
Sähkö		50,00 €
Verkko-&Puhelinl.		150,00 €
Taloushallinto		200,00 €
	YHTEENSÄ	14 400,00 €
Kuukausikustannus 05		
Palkat, sis matkat ym		12 000,00 €
Vuokrat		2 000,00 €
Sähkö		50,00 €
Verkko-&Puhelinl.		150,00 €
Taloushallinto		200,00 €
	YHTEENSÄ	14 400,00 €
Kiinteät / jatkuvat kustannukset yhteensä:	Jatkuvat:	69 700,00 €
	Investoinnit:	7 100,00 €
Pääoman tarve yhteensä 01–06 / 2017:		76 800,00 €

Taulukossa 2 on esitetty yhteenveto-osio yritys X Oy:n budjetoitilaskelmasta (Liite 2.). Budjetti on jaettu toimeksiantajan ohjeistuksen mukaisesti hankintoihin ja juokseviin, kiinteisiin kustannuksiin, jotka ovat jaettu kuukausille kyseessä olevalle aikavälille. Budjetin hankinnat -osio on esitelty jo aiemmin kappaleessa 2.2.1 (Taulukko 1). Siihen on ohjeistuksen mukaisesti eritelty työn tekemiseen liittyvät hankinnat ja niiden kapp-

lemäärät. Laskelman kohdassa ”tietokoneet”, summiin sisältyvät tietokoneisiin vaadittavat ohjelmistot ja lisälaitteet. Kohtaan ”muut” on laskettu yleisiä toimistolla vaadittavia tarvikkeita ja laitteita.

Kiinteät kustannukset on jaoteltu eri kuukausille yrityksen tiedossa olevien tapahtuvien muutosten vuoksi. Muutokset johtuvat muun muassa henkilökunnan lukumäärästä sekä erilaisista kiinteistä kustannuksista, jotka on sovittu kuitenkin maksettavaksi kertasuorituksena. Esitetyllä yhteenvetosivulla olevat summat ovat pyöristyksiä ja ne on laskettu erilaisista tarkemmista laskelmista. Budjettia laatiessa on hyvä muistaa, että luvut ovat arvioita ja vaikka budjetin tulee olla mahdollisimman tarkka, saattaa luvut olla todellisuudessa erilaisia ja on mahdollista, että kustannuksiin tulee muutoksia.

Budjetista saadaan hyvä yleiskuva vaadittavasta pääomasta reaali-prosessin viiveen ajaksi. Laskelman mukaan yritys vaatii noin 76 800 euroa rahoitusta, ennen kuin sillä alkaa olla myyntituloja. Tämän lisäksi omistajien tulee huomioida myyntilaskujensa maksuaika alkuvaiheessa, sillä mikäli ensimmäinen myyntilasku pystytään lähettämään kesäkuun alussa, on sen maksusuoritus yrityksen käytettävissä todennäköisesti vasta kahden tai kolmen viikon kuluttua. Tämä lisää rahoitustarvetta ja noin kahden viikon rahoitustarve budjetin mukaan kesäkuulle olisi noin 7200 euroa. Muistaa tulee myös, että mikäli yritys ottaa lainaa, tulee budjetointiin lisäksi kiinteisiin kustannuksiin muun muassa korkomenot.

Yrittäjän tulee tehdä budjetointi huolellisesti. Budjetoinnissa tulee kuitenkin muistaa, että luvut ovat arvioita ja toteutuneet summat saattavat olla eriäviä budjetoituun. Toimeksiantajan budjetin luvut ovat pyöristetty aina ylöspäin, mikä tuo mahdollisesti pientä turvaa rahoituksen riittävyyteen. Budjettia tulee kuitenkin aina tarkastella hieman kriittisesti ja yrittäjän tarkkuus budjetointiin kehittyy parhaiten kokemuksen kautta.

Luvussa 2 on käyty läpi vaadittavan alkupääoman määrää erilaisten vaadittavien kustannusten kautta. Olen myös tutkinut ajankohtaisia tietoja yleisestä toimitilojen hintatasosta sekä verrannut internetistä löytyvän palkkakustannuslaskurin oikeellisuutta. Lopussa esiteltiin yrityksen X budjetointilaskelmaa, johon on listattu tärkeimmät kustannuserät. Laskelmaa voi käyttää yleisenä muistinvirkistäjänä budjettia aloittaessa sekä sitä voidaan käyttää apuna tulosbudjetoinnissa jatkossakin. Kun yrittäjällä on budjetoitu vaadittavan alkupääoman määrä, seuraavana tulee miettiä yritykselle sopivin

rahoitusvaihtoehto ja rahoituslähde. Seuraavassa luvussa selvitetään erilaisia rahoituslähteitä, joita yritys voi käyttää pääoman hankintaan.

3 Yrityksen rahoitus

3.1 Rahoituslähteet

Yrityksen rahoitus muodostuu normaalitilanteessa kahdenlaisesta rahoituksesta, tulorahoituksesta ja pääomarahoituksesta. (Raatikainen 2011, 118). Tulorahoituksella tarkoitetaan jo aiemmin mainittua myyntituloja, jota ei oletuksena ole tässä työssä yrityksen ollessa alkuvaiheessa. Pääomarahoitus voi olla kahden tyyppistä, omaa tai vierasta pääomaa.

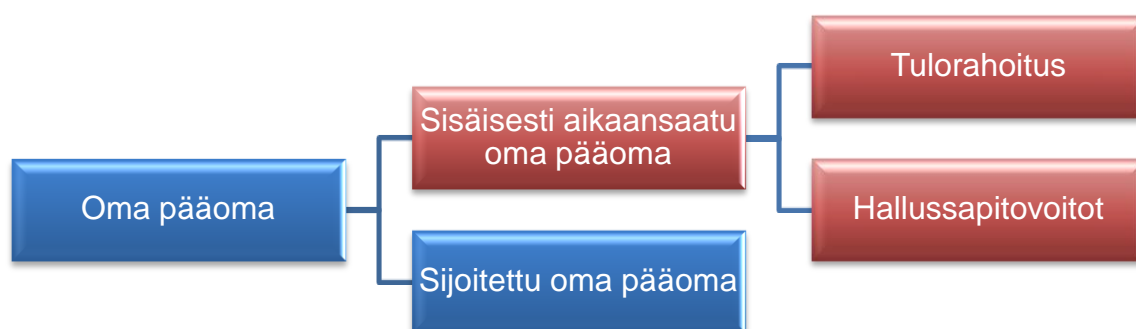
Oma pääoma muodostuu edellä mainitusta tulorahoituksesta, omistajan tai omistajien rahallisesta sijoituksesta yritykseen sekä hallussapitovoitoista eli yrityksen varallisuuden arvonnoususta. (Leppiniemi 2005, 77). Vieraalla pääomalla tarkoitetaan yleisesti lainarahoitusta eli nimensä mukaisesti ulkopuolelta ostettua rahoitusta, joka maksetaan lainan ehtojen mukaisesti takaisin (Leppiniemi 2005, 73). Tämän osion tarkoituksena on selvittää yrityksen omaa pääomaa, vieraan pääoman lähteitä sekä erilaisia avustuksia, joita aloittavan yrityksen on mahdollista saada. Osion loppuun selvitetään vielä yrityksen rahoitusrakenteen, eli oman ja vieraan pääoman suhteen vaikutusta yrityksen arvoon.

Yritystoiminnan käynnistäminen saattaa olla vaikeaa, jos omaa pääomaa ei yrittäjältä löydy riittävästi, sillä järkevän lainan saaminen saattaa olla haastavaa. Työn ensimmäisessä virkkeessä mainitsin, että uuden yrityksen perustaminen saatetaan kokea liian haastavana ja riskialttiina. Tilastokeskuksen tutkimustulokset vahvistavat tämän oletuksen, sillä vuonna 2015 yrityksiä on perustettu Suomessa yhteensä 28 277 kun taas 25 616 yritystä on lakkauttanut toimintansa (Suomen virallinen tilasto, Tilastokeskus 2017). Tietysti osa toimintansa lopettaneista yrityksistä saattaa olla paljon aikaisemmin perustettuja, mutta yritysten määrän kasvu on tämän mukaan melko maltillinen.

Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan vuonna 2016 tehtiin yhteensä 32 245 perustamisilmoitusta. Toimintansa lopettaneita yrityksiä ja yhteisöjä kyseisenä vuonna oli 14 859. Patentti- ja rekisterihallituksen asiakas- ja tietopalveluun tehdyn haastattelun mukaan näistä toimintansa lopettaneista yrityksistä ja yhteisöistä, yhteensä 7978 oli osakeyhtiöitä (Nurminen 2017). Tämä tarkoittaa keskimäärin 153 toimintansa lopettanutta osakeyhtiötä viikossa. Yritystoiminnan lopettamissyitä on tutkittu melko vähän. Vuonna 2008 tehdyn kyselyn mukaan yleisin syy yritystoiminnan lopettamiselle 40–49 -vuotiaiden keskuudessa oli riittämätön taloudellinen tuotto (Aaltonen & Heinonen 2008). Tämä voi tarkoittaa pääoman riittämättömyyttä tai saavuttamattomia tavoitteita taloudellisesti.

3.2 Oma pääoma

Kaikilla osakeyhtiöillä tulee olla jonkinlainen oma pääoma. Tämä johtuu aiemmin mainitusta osakepääomasta, joka yrittäjän tulee maksaa yrityksen pankkitilille. Näin ollen kaikilla osakeyhtiöillä on perustamisen jälkeen lain vaatima 2500 euron oma pääoma. Oman pääoman muodostumista on pyritty havainnollistamaan paremmin alla olevassa kuviossa 4.

Kuvio 4. Oman pääoman muodostuminen (Leppiniemi 2005, 77)

Kuviossa on värjätty punaisella oman pääoman osiot, joita ei normaalisti aloittavalla yrityksellä ole heti perustamisen jälkeen. Sijoitettuun omaan pääomaan merkitään yrityksen omistajien sijoittamat varat. Ne toimivat tietynlaisena riskien puskurina: tulorahoituksen osoittautuessa riittämättömäksi, voidaan yrityksen velkojat tyydyttää maksamalla velkoja omasta pääomasta (Leppiniemi 2005, 78).

Kuten kappaleessa kaksi kerrottiin, on syytä muistaa, että omistajat vastaavat yrityksen veloista ainoastaan sijoittamallaan pääomalla, eikä siis koko omaisuudellaan kuten joissain yhtiömuodoissa. Usein kuitenkin yrityksen lainoihin saatetaan antaa vakuudeksi omistajan omaa omaisuutta kuten asunto-osakkeita tai kiinteistöjä. Lainanantaja on normaalisti oikeutettu ottamaan vakuuden haltuunsa, mikäli lainaa ei makseta sovituksi takaisin.

Mikäli tämän työn toimeksiantajayrityksen omistajat päättävät rahoittaa itse henkilökohtaisesti koko reaali-prosessin viiveen, olisi omaa pääomaa sijoitettava yritykseen edellisen kappaleen budjetointilaskelman mukaan yhteensä 76 800 euroa.

Kuviosta 3 puuttuu yksi vaihtoehtoinen rahoituslähde, joka tulee käytännössä yrityksen ulkopuoliselta taholta, jolla ei ennen velkasuhdetta ole minkäänlaista kytköstä yritykseen tai sen omistajiin. Myös tämä pääoma merkitään taseessa usein omaan pääomaan. Ulkopuoliset pääomasijoittajat ovat yksityisiä sijoittajia, jotka sijoittavat pääasiallisesti oman pääoman ehtoisesti kasvuyrityksiin ja usein lainan ehtona saattaa olla esimerkiksi paikka yrityksen hallituksessa. Yritys ja pääomasijoittaja voivat tietysti sopimusvapaudenpuitteissa sopia sijoituksen ehdoista ja sopimus voi olla myös vieraan pääoman ehtoista lainarahoitusta. Tällä tarkoitetaan normaalia lainanantoa, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Kuten edellä mainittiin, pääasiallisesti sijoitukset ovat oman pääoman ehtoista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että sijoittaja saa yrityksestä tietyn osuuden osakekannasta sovittua rahasummaa vastaan. Tällä tavalla henkilökohtaisia varojaan sijoittavia henkilöitä kutsutaan Suomessa enkelisijoittajiksi tai bisnesenkeleiksi. Potentiaalisen yrityksen huomatessaan bisnesenkelit sijoittavat tyypillisesti 10 000 eurosta 150 000 euroon ja yritys hyötyy pääoman lisäksi bisnesenkelin osaamisesta ja usein laajasta verkostosta. (Suomen Bisnesenkelit Ry.)

3.3 Vieras pääoma

Vieraasta pääomasta puhuttaessa tarkoitetaan lainarahoitusta. Lainarahoitusta Suomessa myöntävät pankit, rahoituslaitokset, valtion erityisrahoituslaitokset sekä tietysti toiset yritykset ja yksityishenkilöt voivat antaa lainaa yritykselle. Vieraan pääoman ottaminen aiheuttaa yrityksen velkaantumista sekä siitä syntyy usein kustannuksia yritykselle. Korke on pääomalle maksettava korvaus eli lainan hinta, joka määritetään tavalli-

sesti tiettyinä prosenttina velan pääoman ja ajan kulumisen perusteella. Verohallinto 2014.) Koron suuruus riippuu monesta asiasta, kuten yleisestä taloustilanteesta, lainanantajasta sekä yrityksen luottotiedoista. Yritys saa Suomessa kuitenkin vähentää elinkeinotoiminnasta johtuneita korkokustannuksiaan verotuksessa EVL:n (Laki elinkeinotulon verottamisesta) 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 2 luku 18 §). Korkokustannusten vähennysoikeutta käsitellään tarkemmin luvussa 3.3.4.

Suomessa yritysten lainat kasvoivat reilusti vuonna 2015, jopa 34,1 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuonna 2015 yrityksille maksetut lainat olivat yhteensä 487,6 miljoo-
naa euroa. Tästä summasta palvelualojen yrityksille on myönnetty suurin osa, 42,5 prosenttia kaikista maksetuista lainoista. (Suomen virallinen tilasto, Tilastokeskus 2017.)

Yrityksen on mahdollista hankkia vierasta pääomaa yllä mainittujen lisäksi muun muassa laskemalla liikkeeseen joukkovelkakirjan. Yleisemmin joukkovelkakirjat ovat pankkien, valtioiden ja kuntien liikkeeseen laskemia lainoja, mutta yritys voi yhtäläisesti rahoittaa toimintaansa joukkovelkakirjalla. Joukkovelkakirjassa nimensä mukaisesti haetaan rahoitusta suurelta joukolta rahoittajia, jolloin sijoitettavat summat pystytään pitämään tarvittaessa pieninä ja sijoittajien määrä kasvaa. Joukkovelkakirjalainoista on eri tyyppisiä ja niiden ehdot määritellään joukkovelkakirjan esitteessä, joka joukkovelkakirjalainan hakijan on luotava. (Finanssivalvonta 2014).

Aloittavalle yritykselle joukkovelkakirjalainaa suosituimpia rahoitusmuotoja edellisten lisäksi ovat leasing- ja factoring -rahoitus. Leasing-rahoitus on erityisesti autoalalta tuttua hankintojen rahoitusta, joka on tietyllä tapaa verrattavissa vuokraukseen. Leasing -rahoituksessa pankki tai rahoituslaitos ostaa sovitun investointikohteen ja vuokraa sitä yritykselle sovittua summaa vastaan sovitun ajan. Tällöin investointi ei vaadi kerralla niin suurta pääomaa yritykseltä ja rahoituksen kohde toimii vakuutena. (Danske Bank). Leasing-rahoituksessa voi usein olla myös optiona ostaa tuote pankilta tai rahoituslaitokselta leasing-ajan päätyttyä.

Factoring -rahoitus saattaa olla pienelle yritykselle, jolla myyntituloja on vähän, hyvä rahoitusmuoto. Factoring-rahoitus perustuu rahoituslaitoksen kanssa tehtyyn sopimukseen, jonka mukaan yritys saa luottoa myyntisaamisiaan vastaan. Käytännössä tämä

tarkoittaa sitä, että myyntisaamisten maksuaika ja konkretisointi jäävät pois. Rahoituslaitos maksaa luottoa myyntisaamisia vastaan ja toimintaan sidottu pääoma pienenee ja on käytettävissä nopeammin muualla. Myöskään factoring-rahoituksessa ei tarvita erillistä vakuutta, sillä myyntisaamiset eli asiakkaalle lähetetyt myyntilaskut toimivat luoton vakuutena. (Svea Ekonomi). Seuraavissa alaluvuissa tutkitaan perinteisiä vieraan pääoman rahoituslähteitä sekä erilaisia avustuksia.

3.3.1 Pankit

Lainan antajista pankki on yleisesti tunnetuin vaihtoehto. Pankkiluotto onkin pk-yritysten käyttämistä ulkoisista rahoituslähteistä selkeästi käytetyin. Tutkimuksen mukaan 67 % yrityksistä valitsee pankkiluoton ulkopuolisessa rahoituksessaan. (Leppiniemi 2009, 140). Yleisesti rahoitusta hakiessa tulee muistaa budjetoida lainan kustannukset ja korot. Internetistä löytyvän yksinkertaisen yrityslainalaskurin mukaan edellisessä kappaleessa budjetoidun 76 800 euron pääoman lainan kokonaiskustannus nousee noin 98 000 euroon korkoprosentin ollessa 3,5 ja lainan takaisinmaksuaika 10 vuotta. Todellisen lainan tiedot kuitenkin saattavat poiketa paljonkin laskurista (Danske Bank.). Pankeilla on suuria eroja lainaehdoissaan ja koroissaan ja yrittäjän tulee tarkastella useita eri vaihtoehtoja ennen päätöksen tekoa.

Huomattavaa on myös, että lainan saamisen edellytyksenä on yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden luottokelpoisuus sekä yksityishenkilön antama omavelkainen takaus. Nämä vaikuttavat myös hyväksytyin lainapäätöksen hintaan eli lainan kokonaiskustannuksiin. Lisäksi hintaan vaikuttavat muun muassa tulevaisuudennäkymät, yrityksen toimiala sekä yrityksen ikä. (Aktia Pankki Oyj).

Turun Seudun Osuuspankkiin tehdyn haastattelun mukaan todella harva yritys lähtee käyntiin ilman lainarahoitusta. Noin 90 prosenttia tai jopa hieman yli hakee jonkinlaista yrittäjälainaa. Lainaa haetaan pääsääntöisesti kumpaankin, sekä investointeihin että käyttöpääomaan. Suurin kappalemääräinen volyyymi lainoissa on alle 100 000 euroa ja alkavien yritysten osalta noin 80 prosenttia lainahakemuksista on hyväksytty. (Koski 2017.) Toiminnan aloittaminen ilman vierasta pääomaa on harvinaista. Tiedossani on kuitenkin tapauksia, joissa reaali prosessin viive on ollut niin lyhyt, että toiminta on pysytty aloittamaan omalla pääomalla ja kasvu on ollut hallittua, jolloin ulkoista rahoitusta ei ole tarvittu ja korkokustannuksia ei ole päässyt syntymään.

3.3.2 Valtion erityisrahoituslaitokset

Pankkien ja rahoituslaitosten lisäksi rahoitusta tarjoavat valtion erityisrahoituslaitokset. Erityisrahoituslaitoksien rahoituksessa eroaa muun muassa se, että ne tarjoavat myös avustuksia, eli rahoitusta jota yrityksen ei tarvitse maksaa takaisin. Erityisrahoituslaitoksia ovat Suomessa Finnvera Oyj, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Sitra ja Tekes. (Suomen Yrittäjät Ry 2013.). Näitä kaikkia yhdistää muun muassa se, että ne pyrkivät rakentamaan tulevaisuuden Suomea ja kannustavat erilaisia digitalisaatioon, hyvinvointiin, kasvuun ja kansainvälistymiseen pyrkiviä yrityksiä. Näistä neljästä kolme, Finnvera, Suomen Teollisuussijoitus sekä Tekes kuuluvat Team Finland -nimiseen verkostoon, jonka tavoitteena on edistää Suomen ja suomalaisten yritysten menestymistä maailmalla. Team Finlandiin ytimen muodostavat työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö. Edellä mainitut kolme erityisrahoituslaitosta kuuluvat tämän ytimen ohjaukseen yhdessä 9 muun julkisrahoitteisen organisaation kanssa (Team Finland).

Valtion erityisrahoituslaitoksista erityisesti yksi, Suomen Teollisuussijoitus Oy keskittyy jo toiminnassa oleviin tuloksekkaisiin yrityksiin. Myös sillä on tietynlaisia sijoitusohjelmia, joilla rahoitusta pyritään ohjaamaan oikea-aikaisesti tietyille painopistealueille kulloisenkin markkinatilanteen mukaan. Suomen Teollisuussijoitus Oy tarjoaa pääomarahoitusta kasvuun, kansainvälistymiseen sekä yritysjärjestelyiden yhteyteen yrityksille, joiden liikevaihto on yli 15 miljoonaa euroa. (Suomen Teollisuussijoitus Oy, 2017.) Tästä syystä aloittavalla yrityksellä on vaihtoehtoinaan kolme rahoitusta tarjoavaa valtion rahoituslaitosta.

Varmasti tunnetuin näistä rahoituslaitoksista on Finnvera Oyj. Se tarjoaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tavoin rahoitusta yritystoiminnan kasvuun ja kansainvälistymiseen, mutta sen lisäksi myös alkuun ja viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnvera tarjoaa yrityksille normaalin lainan lisäksi muun muassa pääomasijoituksia ja takauksia. Alkavaa yritystä kiinnostaa Finnveran laajasta tarjonnasta erityisesti lainat sekä alkutakaus. Finnvera myönsi vuonna 2016 investointi- ja käyttöpääomalainoja yhteensä 233 miljoonalla eurolla (Finnvera Oyj.) Käyttöpääomalla tarkoitetaan päivittäiseen toimintaan

vaadittavaa pääomaa eli juuri sitä, johon usein alkuvaiheen yritys vaatii pääomaa reaaliprosessin viiveen ajaksi.

Finnvera on ainoa valtion erityisrahoituslaitoksista, joka tarjoaa takauksia lainoille. Yritys voi siis käyttää Finnveran myöntämiä takauksia vakuutena pankilta tai muulta rahoittajalta saamalleen luotolle. Takaustuotteita on useita erilaisia, mutta aloittavalle yritykselle sopivin on Finnveran tarjoama alkutakaus, joka helpottaa yritystä saamaan pankkilainaa investointi- ja käyttöpääomatarpeisiin. Nimensä mukaisesti alkutakaus on tarkoitettu aloittavalle, enintään kolme vuotta sitten perustetulle pk-yritykselle. Se perustuu Finnveran ja pankkien väliseen alkutakaussopimukseen ja lähes kaikki Suomen suurimmat pankit ovat sopimuksessa mukana. Yrityksellä tulee kuitenkin olla vähintään 20 prosentin takausosuus. Finnveran alkutakaus voi olla yhteensä enintään 80 000 euroa yritystä kohden ja enintään 80 prosenttia takauksen suuruudesta pankille. (Finnvera Oyj.)

Sitra eli Suomen itsenäisyyden juhlarahasto on vuonna 1967 perustettu eduskunnan valvoma rahasto. Tämän 50 vuotiaan ”tulevaisuustalon” missiona on erityisesti huominen menestyvän Suomen rakentaminen ja erityisesti kestävä ja hyvinvoinnin edistäminen. Sitra käynnistää ja toteuttaa hankkeita myös yksityisen sektorin toimijoiden kanssa ja on näin ollen yritykselle pääomaa tarjoava toimija. (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.)

Rahoitettavat hankkeet liittyvät Sitran toiminnan teemoihin, joita ovat uudistumiskyky, resurssiviisas ja hiilineutraali yhteiskunta sekä uusi työelämä ja kestävä talous. Sijoitukset on jaettu Sitran kotisivujen mukaan kolmeen: pääomasijoituksiin, kotimaisiin rahastoihin sekä kansainvälisiin rahastoihin. Pääomasijoituksia Sitralla on yhteensä 21 suomalaiseseen yritykseen muun muassa lääketieteen, energian, ja biotekniikan aloilla. (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.)

Hankkeiden lisäksi Sitra rahoittaa pieniä kokeiluja, joiden avulla etsitään ja testataan täysin uudenlaisia toimintatapoja, joilla pystytään nopeuttamaan yhteiskunnallisia uudistuksia. (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.) Sitra pyrkii tukemaan siis täysin uusia toimintamalleja kokeiltavaksi Suomessa. Toimeksiantajayrityksen kannattaa pitää Sitra tarkasti mielessään sen projektin rahoitusta suunnitellessaan.

Innovaatorahoituskeskus Tekes on suomalainen tutkimus- ja kehitysprojektien sekä innovaatiotoiminnan rahoittaja ja aktivoija. Tekes on edellä mainituista erityisrahoituslaitoksista eniten alkavaa yritystoimintaa tukeva ja Tekesin kotisivujen mukaan jo ideale, joka kehitetään liiketoiminnaksi, on mahdollista saada rahoitusta. Vuosittain Tekesin asiakkaina on noin 3000 eri yritystä ja 50 yliopistoa, korkeakoulua ja tutkimuslaitosta. (Innovaatorahoituskeskus Tekes.)

Tekes on valtion erityisrahoituslaitoksista tutuin toimeksiantajayritykselle. Yritys on ottanut yhteyttä Tekesiin heti sen perustamisen jälkeen, sillä yritys tarvitsee toimintaansa tietynlaisen digiosaajan ja yksi Tekesin ohjelmista oli suunnattu juuri tämän tyyppisen osaamisen rahoittamiseen. Yrityksellä on tämän ohjelman avulla mahdollista saada palkkatukea digiosaamisen kehittämiseen.

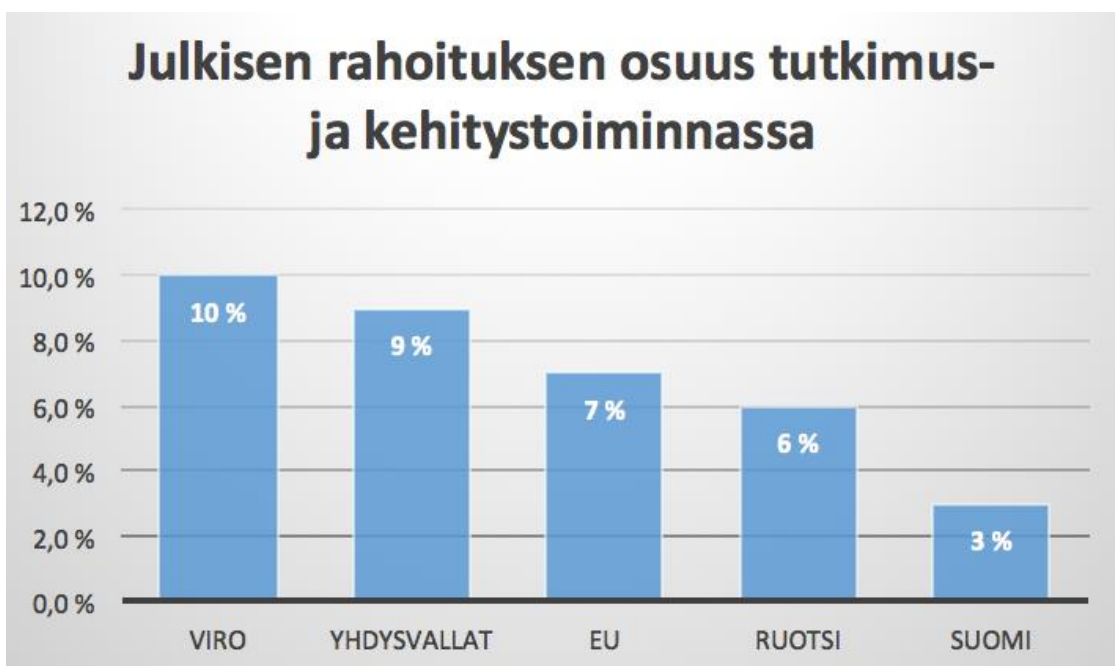
Tekesin tarkoituksena on muiden erityisrahoituslaitosten tavalla auttaa suomalaisia yrityksiä kehittämään liiketoimintaansa ja kasvamaan vientimarkkinoilla. Startup- ja pk-yrityksissä rahoitusta on mahdollista saada, jos yritys tähtää kansainvälisille markkinoille. Vuonna 2016 Tekes on myöntänyt yhteensä 467 miljoonaa euroa yritysten ja tutkimusorganisaatioiden projekteihin. Hieman yli puolet 6830 rahoitushakemuksesta vuonna 2016 hyväksyttiin ja jopa 77 prosenttia yritysprojektien rahoituksesta suuntautui pk-yrityksille. Osa rahoituksesta on avustusmuotoisia, joita yrityksen ei tarvitse maksaa takaisin. (Innovaatorahoituskeskus Tekes.)

Tekesillä on erilaisia rahoituspalvelumuotoja startup- ja pk-yrityksille. Yksi näistä on käynnissä oleva Digiboosti-rahoituspalvelu, jota myös toimeksiantajayritys on päättänyt hakea. Tekesin mukaan Digiboosti on suunnattu pienille ja keskisuurille yrityksille sekä Midcap-yrityksille, jotka ovat tehneet päätöksen lisätä osaamistaan digitalisaation hyödyntämiseksi ja yrityksen tavoitteena on nopea kansainvälistyminen. Sen tavoitteena on digitalisaation avulla luoda uusia ansaintamahdollisuuksia sekä vahvistaa yrityksen kilpailukykyä ja toimintoja. (Innovaatorahoituskeskus Tekes.)

Digiboosti -rahoitus on edellä mainittua avustusmuotoista rahoitusta, jota yrityksen ei tarvitse maksaa takaisin. Digiboosti rahoittaa 50 prosenttia projektin hyväksytyistä kustannuksista. Enimmillään avustus voi olla 50 000 euroa ja projektin laajuus voi tällöin olla enimmillään 100 000 euroa. Prosessi alkaa Team Finlandin rahoitustunnustelulla, jossa kysytään erilaisia yrityksen tietoja ja tavoitteita. Kun rahoitustunnustelu on hyväk-

sytysti suoritettu, pääsee yritys hakemaan Digiboosti-rahoitusta. Myönnettyä rahoitusta voidaan käyttää hankkimalla uutta digiosaamista rekrytoimalla tai ostamalla asiantuntijapalveluita. (Innovaatorahoituskeskus Tekes.)

Suomessa julkisen rahoituksen osuus yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnassa on kuitenkin melko pientä. Julkista rahoitusta on mahdollista hakea edellä mainittujen valtion erityisrahoituslaitosten lisäksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta (ELY-keskus). ELY-keskukset tarjoavat yritystoimintaan tukea ja avustuksia sekä neuvontaa ja muita palveluita. Myös monelle tuttua starttirahaa sekä palkkatukea on mahdollista hakea työ- ja elinkeinotoimistosta, joka on yksi ELY-keskuksien kanssa toimivista työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa olevista toimijoista. (ELY-keskus 2013.) Alla olevasta kuviosta nähdään, että Suomessa julkisen rahoituksen osuus on kolmasosa Yhdysvaltojen tasosta ja puolet naapurimaa Ruotsin tasosta.

Kuvio 5. Julkisen rahoituksen osuus tutkimus- ja kehitystoiminnassa (Innovaatorahoituskeskus Tekes 2017)

Valtio tarjoaa yrityksille monenlaista tukea ja rahoitusta. Edellä esitetyn kuvion mukaan kuitenkin Suomessa tutkimus- ja kehitystoimintaa rahoitetaan reilusti vertailtavia valtioita vähemmän. Erityisrahoituslaitosten tarjoama rahoitus ja tuki auttavat yritystä toiminnassaan, mutta ei todennäköisesti riitä yksinään kattamaan pääoman tarvetta. Valtion

ja pankkien tarjoaman rahoituksen lisäksi yrityksen on mahdollista saada vierasta pääomaa muun muassa lainaamalla toiselta yritykseltä tai yksityishenkilöltä.

3.3.3 Muut yritykset ja yksityishenkilöt

Yleisesti lainan antamisesta toiselle yritykselle ei ole säädelty laissa vaan lainat ja niiden muut ehdot ovat vapaasti sovittavissa ja näin ollen toinen yritys voikin olla hyvä vieraan pääoman rahoituslähde. Lainan antamiselle tulee kuitenkin olla liiketaloudellinen peruste tai muuten tapaus saatetaan katsoa laittomana varojenjakona. (Osakeyhtiölaki 2006, 13 luku 1 §.) Lainojen korkojen suuruutta ei ole säädelty Suomessa korkokontta ja pikalainaa eli lyhytikäistä vakuudetonta kulutusluottoa lukuun ottamatta. Lainojen korosta yleisesti on säädetty korkolaissa, mutta siinäkin on säädetty koron suuruudesta ainoastaan, että mikäli korkokantaa ei ole määritelty, on velallisen maksettava vuotuista korkoa voimassa olevan viitekoron mukaisesti. (Korkolaki 1982, 3 §)

Kiskonnasta on säädelty rikoslain 36 luvun 6 pykälässä seuraavasti:

Joka käyttämällä hyväksi toisen taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä tai ajattelemattomuutta jonkin sopimuksen tai muun oikeustoimen yhteydessä hankkii tai edustaa itselleen tai toiselle taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa vastikkeeseen, on tuomittava kiskonnasta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kiskonnasta tuomitaan myös se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen... (Rikoslaki 1889, 36 luku 6 §.)

Rikoslain mukaan muun muassa myönnetyn luoton määrä, luottoaika, luottoon liittyvä luottoriski sekä luottosopimuksen muut ehdot otetaan huomioon kiskontatapauksista tuomittaessa.

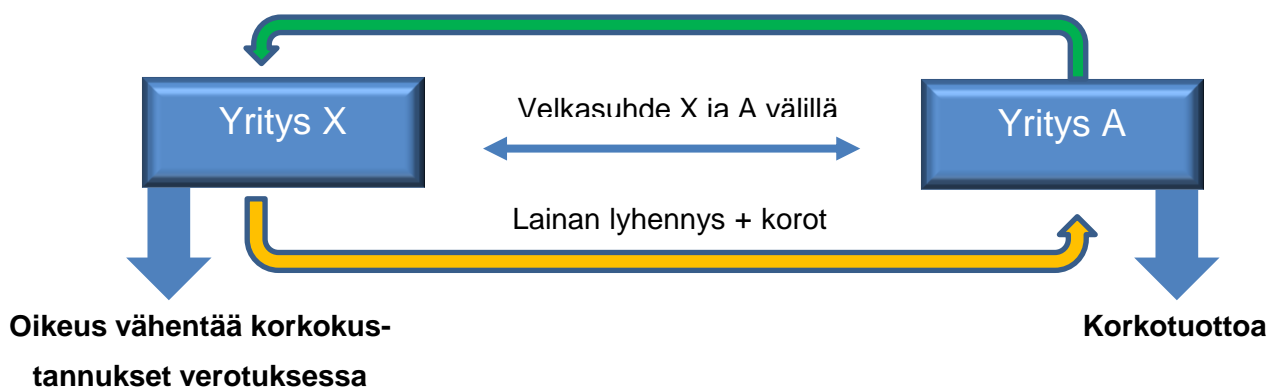
Lakien lisäksi myöskään Verohallinto ei ilmoita minkäänlaisia ohjearvoja yritysten välisille lainoille, mikäli yritykset eivät ole velkasuhdetta lukuun ottamatta juridisesti yhteydessä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa lainaa antavalla yrityksellä on sama omistaja kuin lainaa ottavalla yrityksellä. Tällöin saattaa omistaja syyllistyä peiteltyyn osingonjakoon, josta säädetään Verohallinnon ohjeistuksessa.

Myös yksityishenkilö voi halutessaan antaa yritykselle lainaa. Riippuen lainan ehdoista on yksityishenkilöltä saatu pääoma joko omaa tai vierasta. Oman pääoman ehdoista rahoitus on siinä tapauksessa, että lainanantaja saa vastineeksi yrityksen osakkeita, jolloin käytännössä tapahtuu normaali osakeanti, osakkeiden merkitseminen ja osto. Myös yksityishenkilön yritykselle antama pääomalaina voi olla oman pääoman ehdoista, mutta siitä säädetään tarkemmin osakeyhtiölaissa. Yksityishenkilö voi antaa normaalisti myös vieraan pääoman ehdoista lainaa ja toimia ainoastaan lainanantajana kuten esimerkiksi pankki.

Yksityishenkilön ja yrityksen välisessä lainassa on samat sääntelyt kuin kahden yrityksen välisessä lainassa. Sääntely on hyvin pientä ja lainan ehdot ovat vapaasti sovittavissa. Kuitenkin myös lainassa yksityishenkilön ja yrityksen välillä tulee muistaa erilaiset etuyhteystilanteet, jolloin laina saatetaan nähdä peiteltyinä osingonjakona. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään yrityksen oikeutta vähentää korkokustannuksensa sen verotuksessa sekä korkovähennysoikeuden rajoituksia, joita muun muassa edellä mainittu etuyhteystilanne aiheuttaa.

3.3.4 Korkovähennysoikeus

Lainojen korkovähennysoikeudesta säädetään elinkeinoverolaissa, viralliselta nimitykseltään laki elinkeinotulon verottamisesta. Lain 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeinotoiminnasta johtuneiden velkojen korot ovat vähennyskelpoisia. Velan korko on vähennyskelpoinen myös silloin, kun se riippuu yrityksen tuloksesta. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 2 luku 18 § 1 momentti.) Korkovähennysoikeus koskee lähtökohtaisesti yrityksen kaikkia lainojen korkokustannuksia ulkopuolisen rahoituksen antajasta riippumatta. Kuviossa 6 on pyritty selventämään korkokustannusten maksamista ja vähennysoikeutta verotuksessa. Tilanteessa oletetaan, että yritykset eivät ole konsernirakenteessa, eikä niillä ole etuyhteyttä.

Kuvio 6. Lainarahoitus ja korkovähennysoikeus

Kuviossa 6 Yritys A on antanut lainaa yritykselle X. Tämä muodostaa velkasuhteen yritysten välille ja yritykselle X maksuveloitteen lyhentää lainaa sopimuksen mukaisesti. Lainan lyhennystapa voi olla tasaerä eli annuiteettilaina tai tasalyhennys. Näiden erona maksettavan summan osalta on se, että annuiteettilainassa maksetaan koko maturiteetin eli laina-ajan samaa summaa, joka sisältää lyhennyksen ja korkokustannukset, kun taas tasalyhenteisessä lainassa korko määräytyy jäljellä olevan pääomaverran mukaan, jolloin maksettavat summat pienenevät koko ajan.

Yrityksellä X on oikeus vähentää lainaehdoissa määritelty korkokustannus sen verotuksessaan tilinpäätöksessä edellä mainitun lain mukaan. Käytännössä korkokustannusten vähentäminen tapahtuu tilinpäätöksessä siten, että korkokustannukset vähentävät yrityksen tulosta ennen veroja. Verot maksetaan tuloksesta, jolloin yrityksen nettotulos huomioi korkokustannusten vähennyksen tuoman edun. Yritys A saa lainasta korkotuottoja, joka merkitään tilinpäätökseen kohtaan ”muut korko- ja rahoitustuoto”. Korkotuotot ovat normaalisti veronalaisia yritykselle A (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 1 luku 5 §).

3.3.5 Korkovähennysoikeuden rajoitukset

Korkovähennysoikeus on ollut varsin laaja ja vapaa vuoteen 2014 asti. Tammikuussa vuonna 2013 on tullut voimaan Verohallinnon antama ohje, jolla korkovähennysoikeutta rajoitetaan elinkeinotoiminnassa. Rajoituksia sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 2014 toimitettavassa verotuksessa. Kuten edellä olevassa luvussa käsiteltiin, yrityksellä on normaalitilanteessa oikeus vähentää sille kohdistuvat korkokustannukset elinkei-

noverolain 18 §:n mukaan. Uusi ohjeistus asettaa kuitenkin tiettyjä rajoitteita yrityksille, jotka pyrkivät hyödyntämään erilaisia etuyhteysasetelmia.

Aikaisemmin korkokustannusten vähennysoikeutta on rajoitettu konsernien sisäisissä rahoitusjärjestelyissä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) (VML) 31 §:n mukaisen siirtohinnoitteluoikaisun sekä 29 §:n veron kiertämistä koskevan säännöksen perustella. (Verohallinto 2014). Siirtohinnoittelu tarkoittaa samaan konserniin kuuluvien yritysten välisien liiketoimien hinnoittelua, joka sisältää lähtökohtaisesti kaikki konserniyhtiöiden väliset liiketoimet, kuten tavaroiden ja palvelujen kauppa, korvaus aineettoman omaisuuden hyödyntämisestä sekä rahoitus. (Verohallinto 2016).

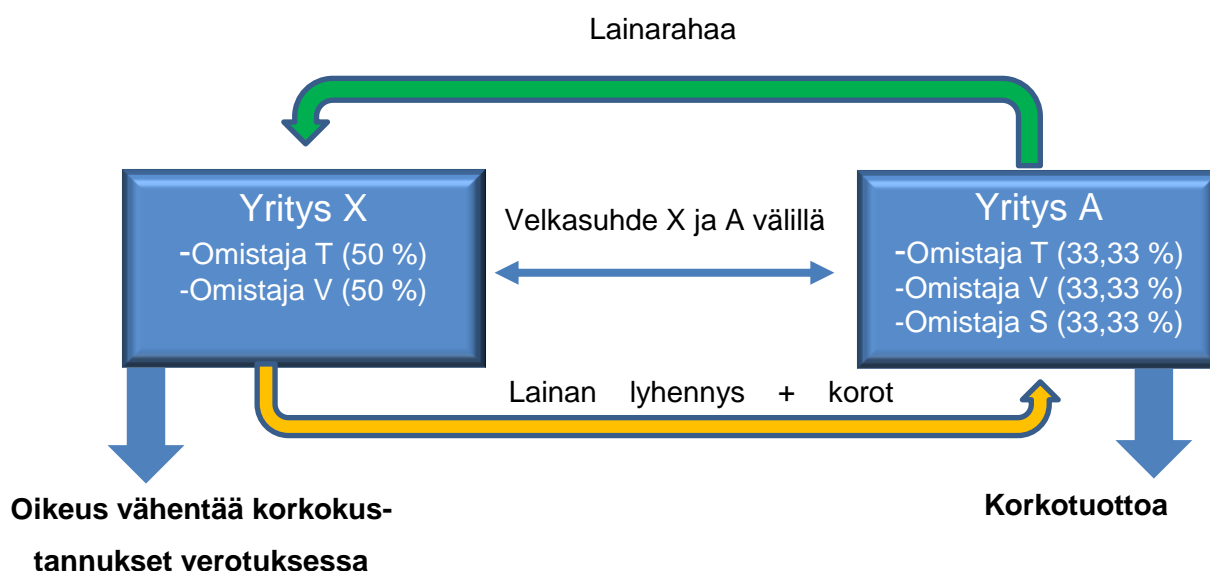
Verohallinnon korkovähennysoikeuden rajoituksia käsittelevä ohje on sisällytetty uuteen elinkeinoverolain 18 a pykälään, jota muutettiin vuonna 2013. Korkomenojen vähennysoikeutta koskevat rajoitukset koskevat ainoastaan etuyhteydessä olevalle osapuolelle suoritettavia korkokustannuksia. Mikäli etuyhteyttä ei ole, ei korkovähennysoikeudesta ole rajoituksia. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan korkovähennysoikeuden rajoituksia etuyhteystilanteessa. Koska Verohallinto käyttää ohjeessaan korkokustannuksista termiä korkomenot, voidaan tässä luvussa käyttää kustannusten kohdalla myös termiä menot selvyiden vuoksi.

Lain mukaan korkomenot ovat vähennyskelpoisia siltä osin, kun ne ovat korkotulojen suuruiset. Kuitenkin samassa luvussa säännellään, että korkotuloja suuremmat korkomenot eli nettokorkomenot ovat vähennyskelpoisia, jos ne ovat verovuonna enintään 500 000 euroa. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 2 luku 18 a.) Nettokorkomenot ovat siis se osa korkomenoista, joka ylittää korkotulot. Yrityksessä ne saadaan yksinkertaisesti laskemalla korkomenojen ja korkotulojen erotus.

Elinkeinoverolain 18 a 1. momentin mukaan nettokorkomenojen ylittäessä edellä mainitun määrän 500 000 euroa eivät ne ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne ylittävät 25 prosenttia elinkeinotoiminnan tuloksesta, johon on lisätty korkomenot ja verotuksessa vähennettävät poistot sekä saadut konserniavustukset ja josta on vähennetty annettu konserniavustus. Samaisen pykälän 2. momentin mukaan nettokorkomenot eivät ole myöskään vähennyskelpoisia siltä osin, kun 25 prosentin rajan ylittävien nettokorkomenojen määrä on enintään etuyhteydessä olevien velkasuhteen osapuolten välisen nettokorkomenojen summa. Erytystilanteessa jos verovelvollinen esittää selvityksen

siitä, että oman pääoman suhde tilinpäätöksen mukaiseen taseen loppusummaan on vähintään yhtä suuri kuin konsernitaseen vastaava suhdeluku verovuoden lopussa, ei 2 momentin säännöksiä vähennysoikeuden rajoituksesta sovelleta. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, 2 luku 18 a).

Velkasuhteen osapuolet, koron maksaja ja korkomenoa vastaavan tulon saaja, ovat etuyhteydessä toisiinsa, jos osapuolella on toisessa osapuolella määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta molemmissa osapuolissa. Konkreettisemmin esitettyinä yritykset ovat etuyhteydessä toisiinsa silloin, kun se omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta tai yli puolet osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Etuyhteytilanne syntyy myös, jos osapuolella on oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen tai sitä johdetaan yhteisesti toisen osapuolen kanssa tai se voi muutoin tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella. (Laki verotusmenettelystä 1995, 4 luku, 31 §). Laki määrittelee näin melko tarkasti etuyhteytilanteen ja se rajaa reilusti yrityksen omistajien mahdollisuutta hyötyä korkovähennyksen edusta esimerkiksi lainaamalla saman omistajan toiselta yritykseltä pääomaa. Alla olevaan kuvioon 7 on lisätty edellisen kuvioiden esimerkkiyritysten omistajat T, V ja S.

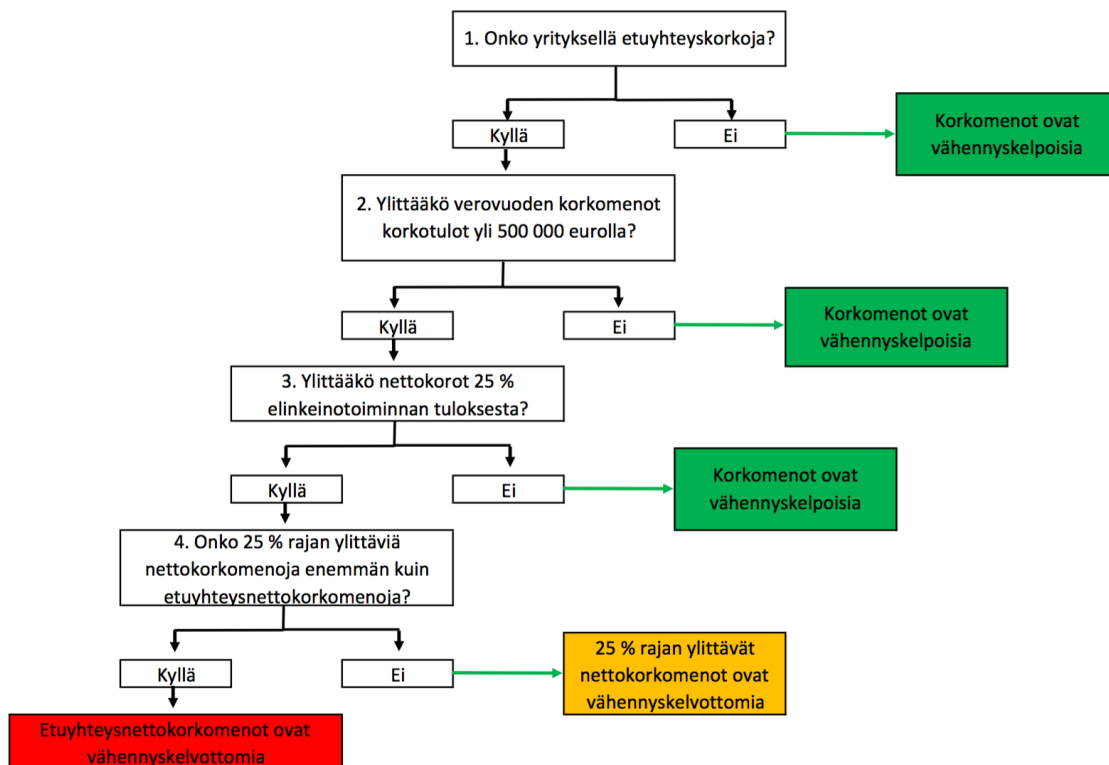

Kuvio 7. Etuyhteytselka

Esimerkkitapauksessa täyttyy etuyhteyden määritelmä, sillä omistajilla T ja V on määräysvalta yhdessä molempiin esimerkkiyrityksiin. Yhdessä omistajat omistavat yrityksestä A yli puolet (66,66 %) ja yrityksen X kokonaan (100 %). Esimerkin lainan korkokustannukset ovat vähennettävissä siis ainoastaan edellä esitetyin rajoituksin. Nettokorkomenojen määrä ei saa siis tässä esimerkissä ylittää 500 000 euroa, eikä muita edellä esitettyjä raja-arvoja. Esimerkin omistajien on mahdollista saada taloudellista etua, sillä omistajat T ja V hyötyvät molempien yritysten kautta. Heidän omistama yritys X saa vähentää korkokustannukset verotuksessaan, jos ne eivät ylitä raja-arvoja ja toisaalta heidän omistama yritys A saa lainasta korkotuloja. Korkotulot ovat kuitenkin normaalisti verotettavaa tuloa. Todellista hyötyä yrittäjien on mahdollista saada siinä tapauksessa, jos yritys A:n eli lainanantajan kotimaa on sellainen, jossa korkotulojen verotus on pienempää kuin Suomessa. Tällöin yritys X voi vähentää korkokustannuksensa verotuksessaan, kuitenkin vähennysoikeuden rajoitusten puitteissa, sekä yritys A saa korkotuottoa, jota verotettaisiin vähemmän kuin Suomessa.

Etuyhteyksvelka voi olla välitöntä tai välillistä. Välitön etuyhteyksvelka tarkoittaa esimerkin tyyppistä tilannetta, jossa etuyhteydessä olevat osapuolet ovat velkasuhteessa keskenään. Etuyhteyksvelka voi olla välillistä muun muassa siinä tapauksessa, että toisella etuyhteydessä olevalla osapuolella on saatava muualta kuin etuyhteydessä olevalta osapuolelta ja saatavalla on jokin yhteys velkaan. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa rahoituslaitokselta otetun velan vakuutena on käytetty etuyhteyksosapuolen saatavaa. (Verohallinto 2014).

Alla on vielä esitetty yksinkertainen ohjeistus yrittäjälle, joka miettii korkokustannusten vähennysoikeutta. Kuviossa 8 käydään läpi pääasialliset vaiheet korkorajoitussäännöksen sisällöstä.

Kuvio 8. Korkovähennysoikeuden rajoitukset (mukaillen, Verohallinto 2014)

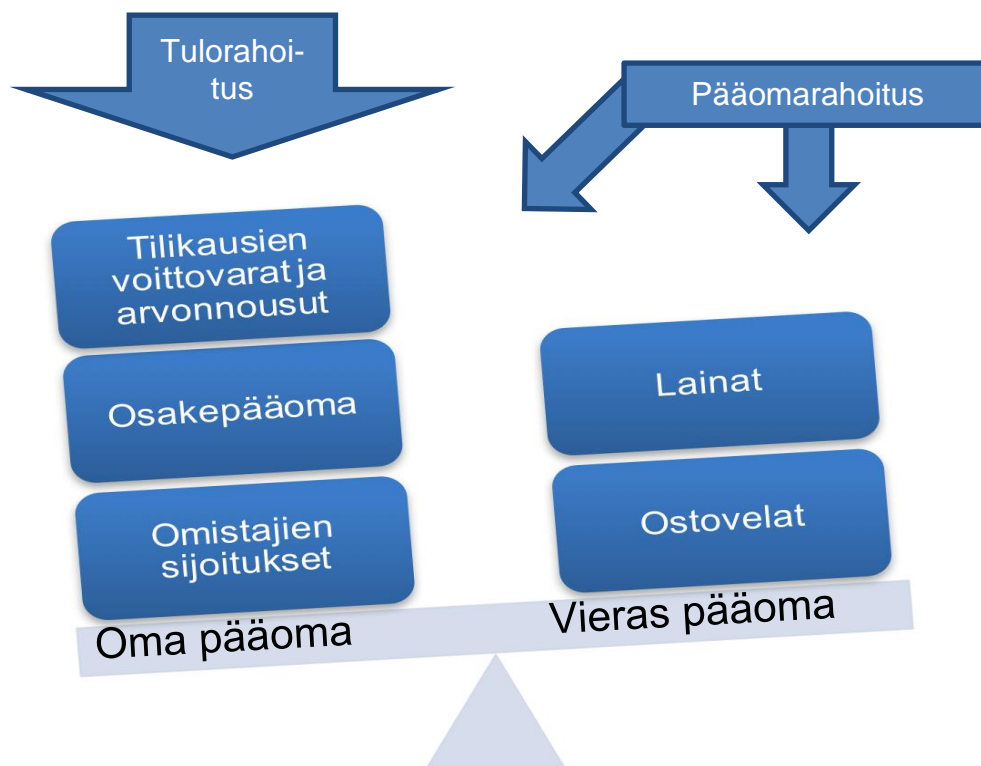
Yrityksen omistajan näkökulmasta selvitys vähennysoikeudesta voidaan jakaa neljään yllä esitettyyn kysymykseen. Lähtökohtaisesti korkokustannukset ovat siis vähennyskelpoisia, kuten aiemmin on mainittu. Vähennysoikeuden rajoitukset koskevat ainoastaan etuhyteydessä olevia osapuolia, kuten kuviosta 8 nähdään. Rajoitukset kieltävät kokonaan nettokorkomenojen vähentämisen etuhyteystilanteessa, mikäli kaikkiin edellä esitettyihin kysymyksiin tulee yrityksellä vastaukseksi kyllä.

3.4 Yrityksen rahoitusrakenne

Velkaantumisella on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia yritykseen. Velan suhteellisen osuuden kasvaessa normaalitapauksessa myös odotettu osakekohtainen voitto kasvaa. Samalla kasvaa kuitenkin myös riski sekä pääoman korkokustannukset. Riskin ja odotetun voiton kasvamisesta velkaantumisen lisääntyessä puhutaan velkaantumisen vipuvaikutuksesta. (Niskanen & Niskanen 2013, 266).

Omistajien tulee valita yrityksen pääomarakenne siten, että se maksimoi yrityksen arvon ja sen osakepääoman arvon markkinoilla. Rahoituspäätöksen suurimpana ongelmana onkin, missä suhteessa yrityksen kannattaa käyttää omaa pääomaa ja kuinka

paljon sen on viisasta velkaantua. Alla olevassa kuviossa 9 on pyritty havainnollistamaan yrityksen rahoitusrakenteen muodostumista tulorahoituksen ja pääomarahoituksen avulla.

Kuvio 9. Yrityksen pääomarakenne

Yrityksen pääoma muodostuu, kuten aiemmin on mainittu, omasta pääomasta sekä vieraasta pääomasta. Oma pääoma syntyy alkuvaiheessa yrityksen omistajien maksamasta osakepääomasta sekä muista omistajien sijoituksista. Myöhemmin omaa pääomaa syntyy tilikauden voitoista sekä yrityksen varallisuuden arvon noususta. Kuten kappaleessa 3.2 on käyty läpi, vieras pääoma muodostuu pääosin yrityksen nostamasta lainasta ja veloista. Kuvioon on otettu esille yrityksen ostovelat, jotka ovat vieraasta pääomaa, sillä myös siinä ollaan lainan tavoin velkaa toiselle toimijalle. Ostovelat ovat monessa yrityksessä yksi merkittävimmistä luvuista vieraassa pääomassa lainojen lisäksi. Yrityksen tulee löytää kuvion vaa'alle optimaalinen tasapaino, jolla se pystyy maksimoimaan yrityksen arvon ja sitä kautta omistajien varallisuuden.

Rahoitusrakenteesta on esitetty jo vuonna 1958 pääomarakenneteorioita, joiden mukaan yrityksen arvo ei riipu sen pääomarakenteesta. Yrityksen rahoituksen perusteorian luoneiden Modiglianin ja Millerin propositio 1:n mukaan pääomarakenteella ei ole vaikutusta yrityksen arvoon. Vuonna 1963 luotu propositio 2:n mukaan yritys, joka käyt-

tää oman pääoman lisäksi vierasta pääomaa, on tarjottava korvausta velkaantumisen muodostamasta rahoitusriskistä. Korvaus riskistä, eli riskipreemio, riippuu velkaantumisasteesta, joka on vieraan pääoman suhde koko yrityksen pääomaan. (Koskela 2013.)

Nämä Modiglianin ja Millerin teoriat kuitenkin perustuivat vain tulo-rahoituksen tarkaste-luun sekä täydellisiin markkinoihin, joilla ei ole esimerkiksi yritysveroja. Yritysveron huomioiminen tekee pääomarakenteesta yrityksen arvoon vaikuttavan tekijän, sillä vie-raan pääoman korkokustannukset on oikeus vähentää, kuten edellisessä luvussa käy-tiin läpi, mutta omistajalle maksettavaa voitonjakoa, eli osinkoja ei ole oikeutta vähen-tää verotuksessa. Näin ollen yrityksen velkaantuminen kasvattaa koko yrityksen arvoa sen korkokustannusten vähentämisestä saadun veroedun kautta. (Niskanen & Niska-nen 2013, 280.) Seuraavassa taulukossa on havainnollistettu arvon nousua kuvaamal-la kahden esimerkkiyrityksen nettotulosten välistä erotusta. Oletetaan, että rahoitusra-kenne pois lukien esimerkkiyritykset ovat identtisiä.

Taulukko 3. Yrityksen X korkovähennyksen tuoma etu nettotuloksessa

	Yritys A	Yritys X	Tuloksen erotus
Operatiivinen tulos (EBIT)	145 000,00 €	145 000,00 €	
- korko (korkoprosentti x velan määrä)		4 000,00 €	
Tulos ennen veroja (EBT)	145 000,00 €	141 000,00 €	4 000,00 €
Verot (yritysveroprosentti x EBT)	29 000,00 €	28 200,00 €	
Nettotulos (EBT - verot)	116 000,00 €	112 800,00 €	3 200,00 €

Taulukossa 3 vertaillaan yritysten tuloksia ennen veroja (EBT) sekä nettotuloksia (EBT – verot). Oletetaan, että molempien yritysten operatiivinen tulos (EBIT), eli voitto ennen korkoja ja veroja on täysin sama 145 000 euroa. Yritys A on velaton ja yrityksellä X on velkaa yhteensä 50 000 euroa. Velalle on sovittu 8 prosentin kiinteä korko. Korkokus-tannusten myötä yrityksen A tulos ennen veroja on 4000 euroa parempi kuin yrityksen X.

Yritysten tuloksesta verotetaan työn alussa mainitun yritys- ja yhteisöveroprosentin mukaan 20 prosenttia. Yrityksellä A se tarkoittaa 29 000 euron suuruista maksua sen tuloksesta. Yrityksen X tuloksen ennen veroja ollessa heikompi, myös sen maksettava vero on hieman pienempi 28 200 euroa. Näin ollen yritysten nettotulosten välinen ero-tus pienenee 4000 eurosta 3200 euroon. Nettotulosten ero on siis pienentynyt 800 eu-

rolla. Korkojen vähennysoikeus selittää muutoksen yritysten A ja X nettotulosten erotuksessa, kun siirrytään Modiglianin ja Millerin propositioista todelliseen Suomen verolliseen talouteen. Esimerkistä pystytään päätelemään, että verollisessa taloudessa yritys X on arvokkaampi kuin yritys A veroedun ansiosta. Se, kuinka paljon arvokkaampi yritys X on, saadaan laskemalla yrityksen tulevien korkovähennysten nykyarvo. Mikäli oletetaan, että velka on pysyvää ja veroedun saaminen myös tulevaisuudessa on varmaa, voidaan korkojen veroetu laskea kertomalla velan suuruus yritysveroprosentilla. Taulukossa esitetyn yrityksen X saaman korkovähennysten veroedun nykyarvo on siis $20\% \times 50\,000$ euroa = 10 000 euroa, eli yritys X on tämän verran arvokkaampi yritys U:ta. (Niskanen & Niskanen 2013, 282.) Tämä on kuitenkin vain yksi yrityksen arvonmäärittämisaspektistä ja arvoa voidaan mitata usealla eri mittarilla.

Yrityksen rahoitusrakenteella on vaikutusta sen omistajien varallisuuden kasvattamiseen, joka on yrityksen päätehtävä. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, velkaantumisella on sekä positiivisia, että negatiivisia vaikutuksia ja yrityksen arvon nousu verrattuna täysin vastaavaan velattomaan yritykseen on yksi näistä. Vieraalla pääomalla on kuitenkin korkokustannuksia, joka on yksi huomattavimmista velkaantumisen negatiivisista vaikutuksista, joka saattaa pahimmassa skenaariossa ajaa yrityksen jopa konkurssiin, jos myyntituloja ei ole riittävästi.

4 Yhteenveto

Suomeen vuonna 2008 rantautunut taantuma taloudessa on aiheuttanut suuria vaikeuksia yrityksille ja sitä kautta myös uusien yritysten perustaminen on vähentynyt (Suomen Virallinen tilasto, Tilastokeskus 2017). Uusien yritysten syntyminen ja menestymisen ovat kuitenkin keskeisiä tekijöitä yleisen kansantalouden ja työllisyyden kehittymiselle sekä sitä kautta myös hyvinvoinnin kasvulle.

Suomessa yritysten verotus on hieman Euroopan Unionin keskiarvoa alempana. Yritysten on mahdollista saada myös erilaisia avustuksia ja tukipaketteja, joilla kannustetaan yrittäjyyteen. Kuitenkaan valtion avustukset ja tuet eivät yksinään riitä todellisuudessa yritykselle sen toiminnan aloittamiseen ja yrittäjä joutuu usein sijoittamaan yritykseensä omaa pääomaa. Monet yritykset käyttävät toiminnassaan myös vierasta pääomaa eli

lainarahoitusta. Velkaantumisella on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia yritykseen ja usein lainaraha saattaa olla ainoa vaihtoehto yritystoiminnan aloittamiselle.

Yrityksen rahoituksen hankkiminen on usein ensimmäinen haaste, jota yrittäjän tulee miettiä tarkasti. Ennen yrityksen perustamista yrittäjä laatii usein jonkinlaisen liiketoimintasuunnitelman, jossa määritellään yrityksen perustiedot kuten myytävät tuotteet tai palvelut, asiakkaat ja markkinat. Ennen perustamista yrittäjän tulee lisäksi laatia budjetti eli toimintasuunnitelma luvuin. Budjetoinnilla arvioidaan kustannuksia, joihin yrittäjän tulee varautua toimintaa aloittaessaan. Budjetilla saadaan tietoa yrityksen omistajalle ja useat ulkopuoliset rahoittajatkin vaativat erilaisia laskelmia yrityksen kustannuksista tehdessään lainapäätöksiä.

Lähes kaikilla yrityksillä on kustannuksia ennen kuin niillä on myyntituloja. Kustannukset syntyvät välttämättömistä alkuinvestoinneista sekä erilaisista juoksevista kustannuksista, kuten palkoista, vuokrista ja vakuutusmaksuista. Erityisesti alkuinvestointeihin vaikuttaa suuresti yrityksen toimiala ja sen strategia, sillä työhön vaadittavien välineiden ja tarvikkeiden kustannukset vaihtelevat paljon toimialalasta ja työn luonteesta riippuen. Toimiala vaikuttaa suuresti myös yrityksen keskimääräiseen palkkatasoon. Palkat ovatkin yleensä palveluja tuottavassa yrityksessä suurin kustannuserä. Palkkakustannuksia budjetoidessa on erityisen tärkeää muistaa, että palkan kokonaiskustannus on reilusti suurempi kuin työntekijän bruttopalkka.

Toimitilakustannukset ovat palkkojen ohessa toinen suuri kustannuserä aloittavalle yritykselle, mikäli se ei toimi esimerkiksi omistajan asunnosta käsin. Yritys harvoin ostaa toimitilaa alkuvaiheessa, jolloin toiminnan onnistuminen on vielä riskialtista, sillä se sitoo paljon enemmän pääomaa verrattuna vuokraamiseen. Vuokraaminen koetaan näin ollen turvallisempaan vaihtoehtona alkuvaiheessa. Vuokrattuun toimitilaan liittyy usein alussa kertasuorituksena maksettava vuokravakuus, joka saattaa olla esimerkiksi kahden kuukauden vuokran suuruus. Vuokravakuuden lisäksi toimitilasta maksetaan tietysti sovittua vuokraa sekä sen lisäksi muita pienempiä kustannuksia, kuten sähkö-, ja verkkoliikennemaksuja. Nämä kaikki muodostavat erityisesti pidemmällä aikavälillä suuria summia, jotka yrittäjän tulee ottaa tarkasti huomioon budjetissaan.

Yrittäjän luomasta budjetista tulee selvittää alkuun vaadittavan pääoman määrä, jolloin yrityksen omistaja pystyy arvioimaan oman ja vieraan pääoman tarpeen alkuvaihe-

seen. Lähes kaikki yritykset käyttävät jonkinlaista lainarahoitusta toiminnan aloittamiseen. Lainaa Suomessa myöntävät pankit ja rahoituslaitokset, valtion erityisrahoituslaitokset sekä toiset yritykset ja yksityishenkilöt. Lainarahoituksen saamiseen liittyy kuitenkin usein vakuus tai takaus, jolla lainanantaja pystyy varmistamaan, että se ei menetä kaikkea lainaamaansa pääomaa, mikäli yritys joutuu maksuvaikeuksiin. Vakuumdeksi lainaan käy usein esimerkiksi yrittäjän omaisuutta, kuten asunto-osakkeita tai kiinteistöjä. Finnvera, joka on yksi valtion erityisrahoituslaitoksista myöntää takauksia aloittavien yritysten lainoille ja pyrkii näin avustamaan yrityksiä rahoitusvaikeuksissa ja lainansaannissa.

Lainatulla pääomalla on usein hinta, joka muodostuu korkokustannuksista, joita yritys maksaa lainaehtojen mukaisesti lainan antajalle. Tästä syntyy yritykselle toistuvia kustannuksia, jotka on toisaalta oikeus vähentää yrityksen verotuksessa. Korkovähennysoikeudella on vaikutusta myös yrityksen arvoon, ja vaikka vuonna 2013 on tullut voimaan tiettyjä aiemmin käsiteltyjä vähennysoikeuden rajoituksia, on oikeutta edelleen mahdollista hyödyntää useissa erilaisissa normaalistakin poikkeavissa tilanteissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vaadittavan rahoituksen määrää ja rahoituslähteitä aloittavalle yritykselle. Työssä selvitettiin vaadittavan rahoituksen osalta erityisesti reaali-prosessin viiveeseen budjetoitavan pääoman määrää ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Yrityksen omistajat olivat arvioineet reaali-prosessin viiveen olevan kuusi kuukautta ja lisäksi tehtävänä oli selvittää vaihtoehtoisia rahoituslähteitä yrittäjien omille sijoituksille. Lisäksi havainnollistin pienempien juoksevien kustannuserien vaikuttavuutta yrityksen kustannuksiin pidemmällä aikavälillä. Yrityksen toteutuneet kustannukset ovat toistaiseksi olleet laatimani budjetoinnin mukaiset ja helpottaneet näin yrityksen rahoitussuunnittelua huomattavasti.

Työn toinen tavoite oli selvittää toimintansa aloittavalle toimeksiantajayritykselle rahoituksen saamiseen eri vaihtoehtoja, joita Suomesta löytyykin melko paljon. Budjetointiin ja rahoituslähteisiin liittyvistä asioista pyrin luomaan selkeän kokonaiskuvan yleisesti asiasta kiinnostuneille lukijoille. Lisäksi selvitin Suomessa toimivien yritysten korkovähennysoikeutta ja sen rajoituksia sekä vähennysoikeuden vaikutusta yrityksen arvoon ja sen omistajien varallisuuteen.

Tässä opinnäytetyössä erilaiset laskelmat ja pohdinnat on pyritty verifioimaan eri lakeja ja ajantasaisia määräyksiä ja lukuja selvittämällä. Jokainen tutkimuksessa käytetty arvo

perustuu dokumentoituun lähteeseen, joka luo pohjan luotettavalle opinnäytetyölle. Argumentoinnin tueksi on sovellettu sekä ammattikirjallisuutta että asiantuntijoiden haastatteluja.

Olen useaan otteeseen todennut, että yrittäjyys koetaan haastavana ja riskialttiina. Tutkimustulokset aloittavista ja toimintansa lopettaneista yrityksistä osoittavat samaa: toiminnassa olevien yritysten lukumääräinen kasvu on todella pientä. Oikealla valmistumisella ja rahoitussuunnittelulla helpotetaan kuitenkin yrityksen toiminnan aloittamista ensimetreillä sekä kasvatetaan kannattavan toiminnan onnistumisprosenttia.

Vaikka työskentelen päivittäin taloushallintotyössä, opinnäytetyön tekemisen kautta opin, kuinka paljon yritys vaatii pääomaa sen toiminnan aloittamiseen, vaikka kysymyksessä onkin yritys, jonka toimiala ei vaadi ostoja eikä suuria alkuinvestointeja muuttaman tietokoneen ja matkapuhelimen lisäksi. Koska opinnäytetyö osoitti vahvasti sen, että Suomessa on useita eri vaihtoehtoja rahoituksen järjestämiselle, jatkotutkimuksena voisi selvittää tarkemmin vaihtoehtojen kustannuseroja. Lisäksi työ herätti mielenkiinnon selvittää yritystoiminnan kustannuksia ulkomailla toimivalla yrityksellä.

Lähteet

Aaltonen, Satu & Heinonen, Jarna 2008. Kuka Suomessa luopuu yritystoiminnasta ja miksi?. Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sähköinen julkaisusarja. Turku.

Aktia Pankki Oyj. Yrityksen rahoitus. Helsinki.
https://www.aktia.fi/fi/yrityksille/rahoituksen_periaatteet. Luettu 23.3.2017

Collier, John M. 2009, Accounting for managers: interpreting accounting information for decision making. Third edition. John Wiley & Sons Ltd. West Sussex

Danske Bank Oyj. Rahoitus. Työkalut ja apuvälineet. Lainalaskin.
<https://www.danskebank.fi/fi-fi/Yritysassiakkaat/Pieni-yritys/Rahoitus/Tyokalut-ja-apuvälineet/Pages/Lainalaskin.aspx>. Luettu 23.3.2017.

Danske Bank Oyj. Rahoitus. Rahoitusratkaisut. Leasingrahoitus.
<https://www.danskebank.fi/fi-fi/yritysassiakkaat/keskisuuri-yritys/rahoitus/rahoitusratkaisut/pages/leasingrahoitus.aspx?tab=1#tabanchor>. Luettu 4.4.2017

Ely-keskus (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) 2013. ELY-keskukset.
<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-keskukset#.WNk3GRKLSb8>. Luettu 27.3.2017.

Finanssivalvonta 2014. Lainat ja rahoitus. Sijoittaminen. Joukkovelkakirjalainat.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Jvk/Pages/Default.aspx>. Luettu 4.4.2017

Finnvera Oyj. Tuotteet.
<https://www.finnvera.fi/>. Luettu 23.3.2017.

Glantz, Morton 2015. Navigating The Business Loan Guidelines For Financiers, Small-Business Owners, And Entrepreneurs .
<http://search.ebscohost.com.ezproxy.metropolia.fi/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=905715&site=ehost-live>. Luettu 18.2.2017.

Heikkonen 2015, Elinkeinoelämän keskusliitto. Työajat ja poissaolot – EK:n työaika-tiedustelu vuodelta 2014.
<https://ek.fi/wp-content/uploads/Työaikatiedustelun-2014-kuvat.-1.pdf>. Luettu 13.3.2017.

If Vahinkovakuutusyhtiö. Yrityksen vastuuvakuutukset.
<https://www.if.fi/yritysassiakkaat/vakuutukset/vastuuvakuutukset>. Luettu 14.3.2017.

Innovaatorahoituskeskus Tekes. Rahoitus.
<https://www.tekes.fi/rahoitus/>. Luettu 26.3.2017.

Innovaatorahoituskeskus Tekes. Tutkitusti vaikuttavaa toimintaa. Faktaa vuodelta 2016.
https://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/tutkitusti_vaikuttavaa_toimintaa_2016.pdf. Luettu 26.3.2017.

Kela 2015. Työterveyshuollon korvauksen määrä.
<http://www.kela.fi/korvauksen-maara>. Luettu 14.3.2017.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.

<https://www.ilmarinen.fi/tyonantaja/tyel-maksun-maaraytyminen/>. Luettu 22.2.2017.

Knüpfer, Samuli & Puttonen, Vesa 2014. Moderni rahoitus. 7. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki

Korkolaki 20.8.1982/633. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820633>. Luettu 30.3.2017

Koskela, Jussi 2013. Finanssikriisiä edeltävän pääomarakenteen vaikutus yrityksen markkina-arvon muutokseen finanssikriisin aikana. Kandidaatintutkielma, talousjohtaminen. Kauppatieteiden osasto. Lappeenrannan yliopisto.

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/90600/Kandidaatintutkielma_Jussi_Koskel_a.pdf?sequence=2. Luettu 28.3.2017

Koski, Arto 2017. Johtaja. Rahoitus ja analysointi Turun Seudun Osuuspankki, Turku. Haastattelu 27.3.2017.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360#L2P18a>. Luettu 26.3.2017.

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558>. Luettu 26.3.2017

Leppiniemi, Jarmo 2005. Rahoitus. 4. uudistettu painos. WSOY. Helsinki

Leppiniemi, Jarmo 2009. Rahoitus. 5. uudistettu painos. WSOY. Helsinki

Liikanen, Erkki 2016. Yritysten syntyminen ja menestys; talouskasvu ja työllisyys. Puhe. Sijoitus Invest -tapahtuma, Helsinki 1.12.2016.

Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uudistettu. painos. Metodologia -sarja 4. International Methelp Ky. Helsinki.

Mähönen, Jukka & Villa, Seppo 2012. Osakeyhtiö 2. Pääomarakenne ja rahoitus. 3. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Mäkinen, Irma & Söderström, Terttu 2005. Talous ja kannattavuus. 4.-7. Painos. Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2007. Yritysrahoitus. 5.-6. Painos. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2013. Yritysrahoitus. 7. uudistettu painos. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Nurminen, Tiina 2017. Kaupparekisteri, Asiakas- ja tietopalvelu, Helsinki. Puhelinhaastattelu 21.3.2017.

Oikotie Oy. Oikotie asunnot. Toimitilat - vuokrattavat toimitilat.

<https://asunnot.oikotie.fi/vuokrattavat-toimitilat>. Luettu 22.2.2017

OP Ryhmä 2013, Yrityksen perustajan opas.

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150104910>. Luettu 30.1.2017.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624#L2>. Luettu 30.1.2017.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016. Osakeyhtiön perustaminen.

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/perustaminen.html>. Luettu 30.1.2017.

Patentti- ja rekisterihallitus. Osakeyhtiön perustamispaketti.

<https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/osakeyhtio-perustamispaketti.pdf>. Luettu 2.2.2017.

Puolamäki Esa & Ruusunen Pentti 2009. Strategiset investoinnit: johtaminen, prosessit ja talouden ohjaus. Helsinki: Tietosanoma.

Raatikainen Leena 2011. Liikeideasta liikkeelle. 8., uudistettu painos. Helsinki. Edita Publishing Oy. Helsinki.

RAKLI ry 2012, Kiinteistöliiketoiminnan sanasto, 2. Laitos. Sanastokeskus TSK ry.

<http://www.rakli.fi/media/toimitilat/kiinteistoliiketoiminnan-sanasto.pdf>. Luettu 12.4.2017.

Rikoslaki 19.12.1889/39. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Luettu 30.3.2017

Sanoma Media Finland Oy 2017, Tuotteet ja hinnasto. Helsingin Sanomat.

https://media.sanoma.fi/sites/default/files/HS_tuotteet_hinnasto2017_8.pdf. Luettu 11.3.2017.

Saarinen, Mauri & Aholainen Johanna & Anttila Outi & Jääskeläinen Reija & Murto Jari & Peltomäki Tomi & Salo Esko & Siitonen Susanna & Korhonen Tiina 2017. Palkkahallinto. Talentum Media, Helsinki. Talentum Fokus -verkkopalvelu. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 1996. Päivitetty 9.2.2017. [https://fokus-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/EAJBFXCTEB#kohta:PALKKAHALLINTO\(\(20\)\)](https://fokus-almatalent-fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/EAJBFXCTEB#kohta:PALKKAHALLINTO((20))). Luettu 12.4.2015

Stenbacka Juha & Mäkinen Irma & Söderström Terttu 2013. Kannattavuuden avaimet. 1.-6. Painos. Sanoma Pro. Helsinki

Suomen Bisnesenkelit Ry. Mitä ovat Bisnesenkelit?.

<http://www.bisnesenkelit.fi/bisnesenkelit.html>. Luettu 23.3.2017.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.

<https://www.sitra.fi/>. Luettu 24.3.2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Aloittaneet ja lopettaneet yritykset [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-0660. Helsinki: Tilastokeskus.

http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__aly/002_aly_tau_104.px/table/tableViewLayout1/?rxid=e783c05d-7f99-4735-8338-a8e42a654cbc.

Luettu 21.3.2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritystukitilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-3355. 2015, Suorien tukien määrä kääntyi laskuun. Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/yrtt/2015/yrtt_2015_2016-12-01_kat_001_fi.html. Luettu 23.3.2017.

Suomen Yrittäjät Ry. Palkkalaskuri.
<https://www.yrittajat.fi/palkkalaskuri>. Luettu 22.2.2017.

Suomen Yrittäjät Ry, 2014. Yrittäjän ABC, Perustietoa yrittäjyydestä, Yritysmuodot ja vastuut.
<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/perustietoa-yrittajyydesta/yritysmuodot-ja-vastuut/kommandiittiyhtio-317662>. Luettu 30.1.2017.

Suomen Yrittäjät Ry 2017. Yrittäjän ABC, Tapaturmavakuutus.
<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/tyonantajamaksut/tapaturmavakuutus-317635>. Luettu 21.2.2017.

Suomen Yrittäjät Ry. Rahoitussuunnittelu. Vieras pääoma. Päivitetty 16.4.2013.
<https://www.yrittajat.fi/kymen-yrittajat/virolahti-miehikkalan-yrittajat/a/yrittajan-abc/taloushallinto-ja-maksut/rahoitussuunnittelu/vieras-paaoma-317215>. Luettu 23.3.2017.

Suomen Taloushallintoliitto ry 2015, Tilitoimiston hinnoittelu.
<https://taloushallintoliitto.fi/tilitoimistoasiointi/mita-palvelut-maksavat-ja-asiointi-vaatiminulta>. Luettu 17.2.2017.

Suomen Teollisuussijoitus Oy 2017. Yrityksille.
<http://www.teollisuussijoitus.fi/yrityksille/>. Luettu 23.3.2017.

Svea Ekonomi. Yritysrahoitus. Factoring.
<http://www.svea.com/fi/fin/yritysrahoitus/factoring/>. Luettu 4.4.2017

Tampereen sähkölaitos. Tee uusi sähkösojimus.
<https://www.tampereensahkolaitos.fi/sahkonmyynti/teeuusisahkosopimus/Sivut/default.aspx#.WMGaexKLSCQ>. Luettu 15.3.2017.

Team Finland. Team Finland lyhyesti. Verkosto.
<http://team.finland.fi/team-finland-lyhyesti/verkosto>. Luettu 24.3.2017.

TeliaSonera 2017. Yrityskauppa - Yritysinترنت.
https://yrityskauppa1.sonera.fi/kauppa/kiinteaa-laajakaista/sonera-yritysinترنت/prodQ4C_TSF000044_SS_MAXIMUM_SPEED_Q1.html?intcmp=b2b-yritysinترنت-tarjousbutton. Luettu 14.3.2017.

Tilintarkastuslaki 18.9.2015. Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151141>. Luettu 2.2.2017

Tilipalvelu Plus Laine 2014, Hinnasto.
<http://www.tilipalvelulaine.fi/hinnasto>. Luettu 17.2.2017.

Turku Energia. Sähköä pienyrityksille. Louna Vakio hinnat.
<http://www.turkuenergia.fi/sahko/yritykset/sahkoa-pienyrityksille/louna-vakio/>. Luettu 15.3.2017.

Turun Sanomat 2017, Printtihinnasto 2017.
http://mediamyyni.ts.fi/wp-content/uploads/2017/01/TS-printti-mediakortti_2017.pdf.
Luettu 11.3.2017.

Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383. Finlex.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383>. Luettu 14.3.2017.

Työttömyysvakuutusrahasto. Työttömyysvakuutusmaksut.
<https://tvr.fi/fi/tyonantajat/yritys-tai-yhteiso2/tyottomyysvakuutusmaksut2/>. Luettu 26.3.2017

Työ- ja elinkeinoministeri, Yritys-Suomi, Rahoitus.
<https://yrityssuomi.fi/rahoitus1>. Luettu 17.2.2017.

Verohallinto. Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi.
[https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Perustaminen/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi\(9362\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Perustaminen/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi(9362)). Luettu 14.3.2017.

Verohallinto. Siirtohinnoittelu
https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Siirtohinnoittelu. Luettu 1.4.2017

Verohallinto 2014. Korkovähennysoikeuden rajoitukset elinkeinotoiminnassa.
[https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2014/Korkovahennysoikeuden_rajoitukset_elinke\(32479\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2014/Korkovahennysoikeuden_rajoitukset_elinke(32479)). Luettu 1.4.2017

Verohallinto 2016. Työnantajan ja työntekijän eläke- ja vakuutusmaksuprosentit 2017. Päivitetty 14.12.2016.
[https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Uutiset/Tyonantajan_ja_tyontekijan_elake_ja_vaku\(41595\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Uutiset/Tyonantajan_ja_tyontekijan_elake_ja_vaku(41595)).
Luettu 25.4.2017

Veronmaksajain keskusliitto ry 2016, Yhteisöverotus.
<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Tuloverot/Yhteisoverotus/>. Luettu 17.2.2017.

Investointiehdotus

INVESTOINTIESITYS

Hankintaesityksen tekijä ja päivämäärä		15.3.2017
Toimipaikka	☐	Edelleen veloitettava ☐
	Projekti: _____	
Hankittava tuote/palvelu		
Hankinnan perustelu		
Arvioitu toimitusaika		
Hinta-arvio	€	Tuntiveloitteinen palvelu ☐ Kyllä ☐ Ei
Mahdolliset lisäkulut		
Toimittaja	Nimi Osoite Y-tunnus Pankkiyhteys	
Hankinnan suorittaja	Esityksen tekijä ☐ Taloushallinto-osasto ☐	
Hankintapäätös	Hyväksytty ☐ Hylätty ☐	Päivämäärä: _____ Allekirjoitus, nimenselvennys Hyväksyjä

Budjetointilaskelma, yritys X Oy

Liite on salainen.